

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Andra Kammaren. N:o 60.

Fredagen den 13 maj.

Kl. 1 p. d.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 5 och 6.

§ 3.

Härefter föredrogs och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, n:o 13, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare.

§ 4.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets memorial, n:o 40, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 31, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter, äfvensom en i sammanhang med nämnda proposition väckt motion.

Punkten 1:o).

Efter föredragning af den under denna punkt föreslagna voteeringspropositionen begärdes ordet af:

Friherre Bonde, som yttrade: Jag har inom utskottet icke kunnat biträda detta bevillningsutskottets beslut att för kamrarna framlägga förslag om gemensam omröstning med anledning af deras skiljaktiga beslut uti föreliggande fråga. Det är visserligen sant, att bestämmelserna om gemensamma omröstningar hafva

tolkats ganska olika och att man har prejudikat på än det ena och än det andra. Mig synes emellertid, att grundlagens bud är så tydligt, att gemensam omröstning i förevarande fall icke utan vidare borde hafva föreslagits.

I 63 § riksdagsordningen stadgas: »Stanna kamrarne öfver någon fråga, däri ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt utskott sig yttrat, uti hufvudsakligen eller till vissa delar olika beslut, då skall utskottet söka att de olika meningarna, så vida möjligt är, sammanjämka och med förslag därom till kamrarna inkomma».

Uti 65 § heter det vidare: »När i fråga om statsutgifter eller bevilning, eller angående riksbankens eller riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, kamrarna fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt utskotts förslag varda sammanjämkade, skola bägge kamrarna hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat». Här af synes tydligen framgå att äfven, när det gäller statsutgifter och bevilningar, utskottet först bör söka att om möjligt sammanjämka de skiljaktiga besluten, innan utskottet framlägger förslag till gemensam omröstning. Detta har dock icke blifvit praxis. Så ofta det gällt en statsutgift eller en bevilning, har utskottet hemställt om gemensam votering. Har det däremot gällt reglementariska bestämmelser, så har frågan antingen fått förfalla, om skiljaktiga beslut förelegat, eller, när så ske kunnat, besluten sammanjämkats. Vi hafva haft en sådan fråga vid innevarande års riksdag, då det gällde bankbolags beskattningsort, hvilken fråga dock af bevilningsutskottet ansågs icke kunna komma under gemensam omröstning. Den föreliggande frågan är enligt min åsikt också uteslutande en reglementarisk fråga. Här är icke fråga om någon särskild bevilning eller att tidningarna skola erlägga en högre afgift därför att posten får befordra tidningsnummer af högre vikt, utan frågan är, hvilken vikt som skall vara den högsta tillåtna för hvarje tidningsnummer. Portot, som skall betalas, blir under alla förhållanden detsamma, då enligt den föreslagna lagen betalningen skall utgå efter den sammanlagda vikten för hela tidningsupplagan under året.

Man har såsom prejudikat anført, att Riksdagen innevarande år röstat gemensamt beträffande frågan om maximivikten för bref, men det är dock en fråga af helt annan natur. Då gällde det högre eller lägre afgifter men så är ej nu förhållandet. Det torde vara öfverflödigt att framhålla, hurusom den åsikten tycktes göra sig allmänt gällande här i kammaren, då denna fråga för några dagar sedan diskuterades, att gemensam omröstning ej borde ifrågakomma, ty det framhölls ju tydligen, att viktsatsen sattes till 200 gram hufvudsakligen om ej uteslutande med tanke på att vid en sammanjämkning 175 gram skulle bestämmas. Man ansåg då en sammanjämkning möjlig och berättigad, och detta är helt visst kammarens åsikt äfven nu.

Att nu förkasta detta utskottets förslag och återremittera ärendet till utskottet torde i Riksdagens elfte timme emellertid icke vara skäl, ty Första Kammaren kommer naturligtvis att godkänna den framlagda voteringspropositionen och utskottet alltså nödgas hemställa, att denna kammare måtte i frågan fatta beslut. Det blefve endast en tidsutdräkt, hvilket icke torde vara för någon angenämt. Det är således tyvärr omöjligt för kammaren att tydligt gifva sin åsikt i föreliggande fråga till känna, men jag har för min del velat framhålla min åsikt och hvad jag inom utskottet yrkat. Jag skulle önska, att flera af kammarens ledamöter ville tillkännagifva sina åsikter om denna fråga, ty här föreligger utan tvifvel en ganska viktig fråga, då det gäller att afgöra, huru grundlagen skall tolkas.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Herr Söderberg: Äfven jag anhåller att få ansluta mig till den mening, som af den föregående talaren uttalats, och jag anser att, då flera ledamöter af kammaren under ärendets behandling tydligen tillkännagifvit, att frågan lämpligen borde lösas genom sammanjämkning och viktsatsen sålunda bestämmas till 175 gram, en sådan sammanjämkning också hade bort af utskottet föreslås.

Jag vill emellertid icke framställa något yrkande.

Herr Hammarlund: De två föregående talarne hafva in-skränkt sig till att principiellt ogilla den föreslagna voteringspropositionen, men icke framställt något yrkande. Jag skall taga mig friheten hemställa, att förevarande voteringsproposition måtte af kammaren afslås.

Förra gången denna fråga var före, beslöt ju Första Kammarren, att ett tidningsnummer icke skulle få väga mera än 150 gram. Denna kammare ansåg däremot, att vikten skulle bestämmas till 175 gram, och för att vid en blifvande sammanjämkning komma därhän satte kammaren viktsatsen till 200 gram. Vare sig man nu bestämmer 200 eller 175 gram, så inverkar detta icke alls på statens inkomster, ty en tidskrift, som för årgång väger t. ex. 500 gram, får i alla händelser för dessa 500 gram erlægga den stadgade viktavgiften. Frågan är endast den, om det skall vara nödvändigt att dela upp tidskriften i fyra häften eller om man skulle kunna få dela upp den i blott tre häften. Man får i båda fallen betala för årsvikten, oafsedt huru stort det ena eller andra häftet är.

Enligt min mening kan det här icke ifrågakomma att anställa någon jämförelse med portosatsen för bref, ty i fråga därom gällde det, att för bref, som vägde mellan 15 och 20 gram, skulle betalas 10 öre, under det att portosatsen för dylika bref nu är 20 öre. Där gällde det alltså en minskning i statens inkomster. Så icke här.

Jag yrkar afslag å föreliggande voteringsproposition.

Herr Lindblad: Enligt grundlagens bud har utskottet sökt åstadkomma en sammanjämkning — förslag därom väcktes —, men på skäl, som i utskottet framlållits, särskildt det, att vid innevarande års riksdag en likartad fråga gått till gemensam votering, har utskottet ansett sig icke kunna förorda en sammanjämkning utan framlagt memorial angående gemensam votering. Jag vill återföra i herrarnas minne, att ända sedan 1888 års riksdag något sammanjämningsförsök i likartade fall icke blifvit gjordt. Då hade väckts olika förslag om en tullsats — på kaffe, tror jag det var. Kamrarna stannade i olika beslut, sammanjämningsförslag aflämnades af utskottet, och vid ärendets föredragning ogillades detta både af Första och Andra Kammaren. Sedan dess har icke inom bevillningsutskottet något sammanjämningsförslag sett dagen i liknande ämnen; och jag undrar, om det är skäl att ändra en så gammal praxis.

Jag hemställer också, om icke detta kunde få konsekvenser, som kanske Andra Kammaren vid ett annat tillfälle långt ifrån skulle önska. Man kan tänka sig, att om man, i likhet med hvad här har skett, skulle få under debattens gång komma med yrkande om förhöjning exempelvis af en tullsats, denna förhöjning skulle kunna tillmätas så, att vid sammanjämkning, som senare skulle företagas, en tullsats, som föreslagits af en motionär och som kanske segrat i den ena kammaren, blefve själfva sammanjämningsresultatet. Inför sådana konsekvenser tror jag, att det är alla skäl, att kammaren godkänner förslaget till voteringsproposition. Om detta icke skulle inträffa, utan frågan återremitteras, är det antagligt, att Första Kammaren säger nej till sammanjämningsförslaget. På grund af detta Första Kammarens beslut skulle således sammanjämnningen gå om intet, och då kan jag icke se annat, än att vi blott göra en tidsförlust på alltihop.

Af dessa skäl hemställer jag, att kammaren ville godkänna det af bevillningsutskottet framlagda förslaget till gemensam votering.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar, jag kunde icke riktigt fatta tankegången i herr Lindblads yttrande. Det föreföll mig, som om han gjorde sig skyldig till en ganska stor motsägelse. Han började med att säga, att utskottet försökt att göra en sammanjämkning, men icke lyckats. Efter en stund sade han, att sedan 1888, då det var fråga om en tullsats på kaffe, utskottet icke inlåtit sig på ett sammanjämningsförsök. Jag tycker det är en ganska stor motsägelse.

Mig veterligen har utskottet icke i förevarande fall försökt att göra en sammanjämkning; ty ett sådant försök borde innebära att förslag i den riktning gjordes hos kamrarna. På dessa hade det sedan ankommit att godkänna förslaget eller ej.

För öfrigt är det icke alls samma förhållande, som ägde rum 1888, då det var fråga om att sammanjämka förslag till tullsats på kaffe. Man kan icke jämföra dessa båda olikartade frågor. Ty här är icke fråga om en tullsats och ej ens om en bevillningsafgift. Jag framhöll, när jag sist hade ordet, och det har också herr Hammarlund betonat, att det här icke är fråga om att något mera skall betalas för tidningsförsändelser.

För öfrigt beträffande hvad herr Lindblad sade, att det skulle blifva ett farligt prejudikat, om den ena kammaren finge höja en tullsats så högt den ville, för att vid en sammanjämkning komma till det medeltal den önskade, så tror jag icke det låter sig göra att på det sättet höja en tullsats. I kammaren tror jag icke man får gå utom förslagets räckvidd, d. v. s. utom hvad af utskott eller motionär föreslagits, och jag tror icke, att herr talmannen kommer att tillåta proposition på ett sådant förslag. Här är det fråga om något helt annat, ty här är det fråga om att göra en begränsning i något som nu gäller. Om man satte 200 gram, skulle man icke gå öfver hvad nu är gällande, ty nu är viktsatsen obegränsad och skulle således hvarje förslag stannat inom räckvidden af det nuvarande.

När jag nyss yttrade mig, sade jag, att det var meningslöst att nu under de sista dagarna af riksdagen komma fram med yrkande af återremiss. Men då herr Hammarlund yrkat afslag å propositionen, kan jag icke annat än instämma med honom.

Herr Hammarlund: Jag har blifvit förekommen af den föregående talaren. I likhet med honom vill jag betona, att för närvarande är det ingen gräns. Ett tidningsnummer får väga huru mycket som helst, t. o. m. 1,000 eller 2,000 gram. När nu af Kungl. Maj:t föreslagits en maximivikt af 150 gram, hafva vi naturligtvis rättighet att föreslå hvilket belopp som helst, som ligger mellan detta och det nuvarande, d. v. s. det obegränsade.

Herr Lindblad sökte skrämja oss med konsekvenserna af detta och sade, att man skulle komma att göra på samma sätt med tullsats. Men det måste då naturligtvis vara motion, för att man skall kunna komma med ett yrkande om högre tull.

Då jag förra gången yrkade afslag på voteringspropositionen, menade jag naturligtvis, att på samma gång voteringspropositionen förkastades, ärendet i öfrigt skulle återremitteras till utskottet.

Herr Lindblad: Med afseende å nu gjorda invändningar vill jag påpeka, att utskottet icke har begagnat sin motionsrätt, utan har i sin hemställan stannat vid den af Kungl. Maj:t föreslagna viktsatsen för tidningsexemplars befördran, nämligen 150 gram. Sedan var det en reservant, som höjde denna siffra till 175 gram, och med anledning af det beslut, som fattades i medkammaren,

yrkades under debatten här i kammaren en ytterligare förhöjning, på det att man, för den händelse det skulle blifva sammanjämkning, skulle kunna komma till en viktsats af 175 gram. Då proposition af herr talmannen medgifvits härå, tillåter jag mig icke att yttra något därom. Emellertid är det ett faktum, att inom utskottet pluraliteten icke velat gå med på en sammanjämkning i detta fall, och vid sådant förhållande hemställer jag till herrarne, om det kan vara lämpligt, att Andra Kammaren nu afslår föreliggande voteringsproposition. Jag tror icke, att man kommer till något praktiskt resultat i frågan, om man nu återremitterar den till utskottet. Jag förstår icke hvad man ville därmed vinna. Det blir endast ett fördröjande, och jag hemställer, om detta kan vara lämpligt.

Friherre Bonde: Då herr Hammarlund förändrat sitt yrkande från afslag till återremiss, instämmer jag naturligtvis i hans senaste yrkande.

Herr Hammarlund: Herr Lindblad kunde icke förstå, hvad det skulle tjäna till att återremittera frågan, ty det blefve ändå gemensam votering. För min del måste jag säga, att jag icke kan förstå, huru det skall kunna blifva gemensam votering, därest Andra Kammaren vägrar att godkänna voteringspropositionen. Det blir väl Andra Kammaren, som får bestämma, om det skall blifva gemensam votering eller icke; ty godkännes icke voteringspropositionen, så blir det ingen votering. Herr Lindblad frågade, om man i sådant fall skulle låta hela saken förfalla. Nej, då blir det som det är för närvarande, d. v. s. om det icke blir någon sammanjämkning, blir viktsatsen fortfarande obegränsad, eftersom icke Riksdagen satt någon gräns. Och jag kan icke se någon skada i detta, om kamrarna icke kunna enas om en sammanjämkning.

Herr Beckman: Jag ber att få förena mig i det framställda yrkandet om återremiss.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter af herr talmannen framställda propositioner på de därunder gjorda yrkandena blef ifrågavarande voteringsproposition af kammaren godkänd.

I fråga om den under *punkten 2:o*) föreslagna voteringspropositionen anförde

Friherre Bonde: På samma skäl, som jag nyss anförde, har jag icke heller kuunat godkänna den i denna punkt föreslagna voteringspropositionen. Skiljaktigheten mellan kamrarnes beslut afser i denna punkt en tidsbestämmelse och att skiljaktigheter i

afseende å tidsbestämmelser kunna vara föremål för sammanjämkning visade sig vid behandlingen af frågan om punschskatten. I fråga om den tid, under hvilken denna skatt skulle tillämpas hade Första Kammaren icke gjort någon begränsning, medan Andra Kammaren åter hade uttalat sig för att bestämmelserna skulle till en början gälla under ett år. Detta sammanjämkades sedan på det sätt, att bestämmelserna skulle gälla under två år. Enligt min mening hade det sålunda kunnat tänkas, att utskottet försökt åstadkomma en sammanjämkning äfven i nu förevarande fråga, så att i stället för den af Andra Kammaren beslutade tidsbestämelsen af 3 år satts 1 eller 2 år.

Då emellertid den i föregående punkt föreslagna voteringspropositionen blifvit af kammaren godkänd, har jag i fråga om denna punkt intet yrkande att framställa.

Herr *Beckman* instämde häruti.

Ytterligare förekom ej. Jämväl denna voteringsproposition godkändes.

§ 5.

Föredrogs hvar för sig och blefvo af kammaren godkända statsutskottets utlåtanden:

n:o 112, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter sadelmakaren Johan Fredrik Killander från Skärstad i Östergötlands län.

n:o 113, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående medgifvande för under bildning varande Luleå järnverksaktiebolag att för visst fall erhålla malm från grufvor i Gellivare socken af Norrbottens län, och

n:o 114, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af förbättrad aflöning under år 1904 åt den vid tullkammaren i Riksgränsen anställda personal.

§ 6.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande, n:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring af 8 och 12 §§ bevillningsförordningen och 1 § instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

Punkten 1:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning af *punkten 2:o*) begärdes ordet af

Herr Svensson i Skyllberg, som yttrade: Då jag väckte denna motion om ändring i instruktionen för taxeringsmyndigheterna, afsåg jag därmed att få mera tillfredsställande bestämmelser rörande taxering af ståndskog än de nuvarande. Utskottet har afstyrkt vidtagande af någon åtgärd i detta afseende, därvid hänvisande till de nuvarande bestämmelserna, hvilka enligt utskottets mening skulle vara tillräckliga. Faktiskt är dock så icke förhållandet, utan om vi betrakta ståndskogstaxeringen i vårt land, skola vi finna, att den är mycket ojämn. Jag har i motionen framhållit att taxeringsvärdet på skog i Norrland, hvarifrån årligen tagas skogsprodukter till ett nettovärde af 100 miljoner kronor, för år 1902 upptaxerats till endast 310,000,000 kronor enligt 1903 års officiella statistik. Af den officiella statistik, som sedermera kommit oss tillhanda, se vi, att denna taxering för år 1903 höjts till omkring 400 miljoner kronor, men att detta är alldeles för lågt, är väl uppenbart för en hvar. Jag är alldeles viss därom, att om skogen i hela vårt land taxerats efter samma principer, som följas inom Örebro län, skulle taxeringsvärdet å fast egendom inom landet hafva ökats med 2 å 3 miljarder kronor.

Nu tvistar man om hvilka principer skola följas vid uppskattningen af ståndskogen, om den skall taxeras som tillägg till fastighetens värde eller om man skall i afseende å den samma tillämpa reglerna för inkomstbeskattning. Ja, härom kan man ju tvista, men hvad som är viktigt är, att de principer, som följas, äro desamma i landets olika delar. Nu säger man visserligen, att vi ha bestämda stadganden i denna fråga, men detta är en sak, en annan sak är hvad som tillämpas. Vi ha nu fyra år, till dess ny fastighetstaxering skall ske, och under tiden hoppas jag, att man skall kunna komma öfverens om såväl hvilka principer som skola följas vid ståndskogstaxeringen som huru denna beskattning i hvarje fall skall tillämpas.

Jag har intet yrkande att framställa.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Föredrogs och godkändes lagutskottets utlåtande n:o 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förlängning af tiden, under hvilken förordningen den 6 juni 1883 rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, skall vara gällande.

§ 8.

*Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.*

Till afgörande förelåg första särskilda utskottets utlåtande, n:o 4, i anledning af Kungl Maj:ts proposition angående lönereglering för folkskoleseminarierna samt stat för folkskoleseminariet i Strängnäs m. m., äfvensom i anledning af inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

I proposition den 31 december nästlidet år hade Kungl. Maj:t under åberopande af ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att

dels medgifva:

att för lärare vid folkskoleseminarierna måtte bestämmas följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1905:

för rektor lön i tre lönegrader å 1) 3,400 kronor, 2) 3,700 kronor och 3) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,600, 1,800 och 2,000 kronor, hvarförutom rektor skall åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

för manlig adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor och 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för kvinnlig adjunkt lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i musik och sång arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,400 kronor, 2) 1,600 kronor och 3) 1,800 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i teckning arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,400 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i gymnastik arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 900 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,300 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i trädgårdsskötsel och trädplantering arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,300 kronor och 3) 1,400 kronor;

för lärare i manlig slöjd arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,100 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i kvinnlig slöjd arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,200 kronor;

för manlig lärare i läsämnen i seminariums öfningsskola arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,800 kronor, 3) 2,100 kronor och 4) 2,400 kronor;

för kvinnlig lärare i läsämnen i seminariums öfningsskola arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,650 kronor och 3) 1,800 kronor;

för adjunkt, hvilken förordnas att som vikarie uppehålla rek-

Ang. lönreg- torsbefattning, arfvode å 500 kronor, med bibehållande af lön och
 lering för tjänstgöringspenningar å egen tjänst;
 folkskoleseminarierna för vikarierande manlig adjunkt, därest han aflagt sådana kun-
 m. m. skapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnämnas till ad-
 (Forts.) junkt, samt genomgått profårskurs, arfvode å 2,000 kronor, men i
 annat fall arfvode å 1,800 kronor;

för vikarierande kvinnlig adjunkt, därest hon aflagt sådana
 kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnämnas till
 adjunkt, samt genomgått profårskurs eller eljest fullgjort villkoren
 för behörighet till adjunktbesättning, arfvode å 1,800 kronor, men
 i annat fall arfvode 1,500 kronor; samt

för vikarierande manlig eller kvinnlig öfningslärare och man-
 lig eller kvinnlig lärare i öfningskola arfvode till samma belopp
 som arfvodet i första aflöningsgraden af besättningen;

att för det fastställda årliga arfvodet tjänstgöringsskyldighet
 skall åligga lärare i musik och sång sexton till aderton timmar,
 lärare i teckning tolf till fjorton timmar, lärare i gymnastik elfva till
 tretton timmar samt lärare i slöjd sexton till aderton timmar i
 veckan, men att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas dessa
 lärare mot en ersättning, beräknad för helt läsår, för hvarje vecko-
 timme af 100 kronor till lärare i musik och sång, i teckning eller
 i gymnastik, 75 kronor till lärare i manlig slöjd och 70 kronor
 till lärare i kvinnlig slöjd, dock under iakttagande däraf, att ersätt-
 ning för extra tjänstgöring ej må utgå till annan än den, som
 fullgör samma tjänstgöring, och ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd i
 hvarje särskildt fall för ett större antal veckotimmar än fyra för
 en och samma lärare;

att, därest undervisningen i trädgårdsskötsel och trädplantering
 ej meddelas i full utsträckning eller undervisningen i detta eller
 annat öfningsämne är fördelad på två personer, ersättning för un-
 dervisningen må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, utgå med
 högst det belopp, som i första aflöningsgraden är fastställt;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för rektorer
 efter kalenderår, men till olika belopp för lästiden och för ferierna
 efter särskilda bestämmelser, som af Kungl. Maj:ts fastställas, samt
 för manliga och kvinnliga adjunkter efter läsår med trettioåtta läs-
 veckor och att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehaf-
 vare uppbäras under åtnjutande af full tjänstledighet, utom i det
 fall att tjänstledigheten beviljats på grund af offentligt uppdrag;

att öfningslärare eller lärare i öfningskola må äga uppbära
 vid tjänstledighet på grund af offentligt uppdrag hela det med be-
 fattningen förenade arfvode med tillhörande ålderstillägg och vid
 tjänstledighet på grund af sjukdom tre fjärdedelar af samma arf-
 vode med ålderstillägg, efter kalenderår räknadt;

att uppflyttning från lägre till närmast högre aflöningsgrad
 må äga rum efter förloppet af fem år under villkor, att rektor i

sådan egenskap mera än fyra femtedelar af samma tid och annan lärare mera än fyra femtedelar af tjänstgöringstiden med nit och skicklighet tjänstgjort, och med iakttagande, att den högre aflönningen ej får tillrädas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den bestämda tjänstaldern uppnåtts;

*Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

att ämneslärare, som efter 1904 års utgång vinner befordran till tjänst vid folkskoleseminarium, må för uppflyttning i högre aflöningsgrad räkna sig till godo den tid utöfver fem år, läraren efter afläggande af de för tjänsten föreskrifna kunskapsprof och genomgående af praktisk utbildningskurs, där sådan för behörighet till tjänsten är föreskrifven, med nit och skicklighet tjänstgjort såsom extra ordinarie lärare vid folkskoleseminarium med enahanda tjänstgöringsskyldighet, som åligger motsvarande ordinarie lärare, dock att härigenom ingen ändring göres i fråga om det antal lönetsår, som lärare på grund af nu gällande bestämmelser intjänat vid utgången af år 1904;

att den tid, som i afseende å lönetsberäkning tillgodokommer ämneslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminarier eller, vid öfvergång till någon af dessa läroanstalter, docent vid universitet, lärare vid enskildt läroverk eller lektor vid sjökrigsskolan, må vid öfvergång i folkskoleseminariernas tjänst honom tillgodoräknas beträffande lönetsberäkning vid dessa seminarier;

att lärare i öfningskola i afseende å lönekursberäkning må räkna sig till godo föregående tjänstgöring vid folkskola;

att rektorer samt manliga och kvinnliga adjunkter, som ingå på den nya lönestaten eller som utnämnas efter det kungörelse i ämnet utkommit, äfvensom öfningslärare skola hafva rättighet och skyldighet att, rektor och manlig adjunkt vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, kvinnlig adjunkt vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår, lärare i gymnastik vid uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänstår samt annan öfningslärare vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra för rektor eller manlig eller kvinnlig adjunkt oakortad lön samt för öfningslärare tre fjärdedelar af det befattningen åtföljande arfvode med ålderstillägg, dock att för öfningslärare, som uppbar pension för annan statens tjänst, sammanlagda af statsmedel utgående pensionsbeloppet icke må öfverstiga 3,000 kronor;

att rektorer, manliga och kvinnliga adjunkter samt öfningslärare skola vid inträde på den nya lönestaten vara skyldiga underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade; samt

att lärare i öfningskola skall vara skyldig att från tjänsten

Ang. lönereg-
ering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

afgå vid uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänstår, därest ej Kungl. Maj:t i särskildt fall finner skäl tillåta sådan lärare att i tjänsten kvarstå;

dels och för genomförande af lönereglering för lärarne vid folkskoleseminarierna enligt ofvan angifna grunder samt för tillämpning af den utaf departementschefen till statsrådsprotokollet föreslagna stat för folkskoleseminariet i Strängnäs och beredande af medel för tillgodoseende af lärares vid samma seminarium rätt till ålderstillägg höja det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande med 154,000 kronor eller från dess nuvarande belopp, 372,850 kronor, till 526,850 kronor.

I anledning häraf hade i motioner, som jämväl blifvit hänvisade till utskottets förberedande behandling, yrkats:

af herrar *E. Hammarlund* och *F. Berg* i Stockholm (motion n:o 245 i Andra Kammaren):

dels att Riksdagen måtte besluta följande ändringar och tillägg i Kungl. Maj:ts proposition n:o 73 angående lönereglering för folkskoleseminarierna:

1) att folkskoleseminariernas rektorer likställas med de högre allmänna läroverkens rektorer i fråga om löne- och pensionsförmåner med rätt för Kungl. Maj:t att, där han så finner skäligt, förordna rektor på viss tid;

2) att manliga adjunkter vid folkskoleseminarier, belägna i städer, där kommunalt hyresbidrag utgår till de allmänna läroverkens adjunkter, må af statsmedel åtnjuta hyresbidrag under den tid och till det belopp, som läroverksadjunkterna i dessa städer uppbära dylikt bidrag af respektive kommuner;

3) att kvinnlig adjunkt äger åtnjuta lön i fem lönegrader å 1) 1,350 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 2,050 kronor, 4) 2,400 kronor och 5) 2,700 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 750, 900, 1,050, 1,200 och 1,300 kronor;

4) att manlig eller kvinnlig lärare i musik och sång må för 18 timmars undervisning i veckan åtnjuta arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,600 kronor, 2) 1,800 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,200 kronor med rätt att för öfverskjutande timantal åtnjuta ersättning i enlighet med hvad Kungl. Maj:t föreslagit för sång- och musiklärare vid högre allmänt läroverk;

5) att manlig eller kvinnlig lärare i teckning må för 14 timmars undervisning i veckan åtnjuta arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,400 kronor, 2) 1,600 kronor, 3) 1,800 kronor och 4) 2,000 kronor med rätt att för hvad timantalet pr vecka öfverskjuter 15 åtnjuta ersättning i enlighet med hvad Kungl. Maj:t föreslagit för teckningslärare vid högre allmänt läroverk;

6) att vikarierande kvinnlig adjunkt, därest hon aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnännas till

adjunkt, samt genomgått profårskurs eller eljest fullgjort villkoren för behörighet till adjunksbefattning, tillerkännes arfvode å 2,000 kronor, men i annat fall arfvode å 1,800 kronor;

7) att manlig lärare i läsämnen i seminariums öfningskola må åtnjuta arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,700 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,300 kronor och 4) 2,600 kronor;

8) att kvinnlig lärare i läsämnen i seminariums öfningskola må åtnjuta arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,600 kronor, 2) 1,800 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,200 kronor;

9) att manlig lärare i läsämnen i seminariums öfningskola skall hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänsteår samt kvinnlig lärare i läsämnen i seminariums öfningskola vid uppnådda 55 lefnadsår och 30 tjänsteår med pension från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att tillåta sådan lärare eller lärarinna att vid tjänsten kvarstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

10) att pensionsbeloppet för såväl manlig som kvinnlig lärare i läsämnen vid seminariums öfningskola skall utgöra tre fjärdedelar af det befattningen åtföljande arfvode med ålderstillägg, dock att från allmänna indragningsstaten endast utgår skillnaden mellan det belopp, som erhålles från folkskollärares pensionsinrättning, och pensionen i dess helhet;

dels ock att Riksdagen måtte för genomförande af förestående ändringar och tillägg höja det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande med det belopp, som i följd häraf funnes vara erforderligt;

af herr *J. A. Lundgren* (motion n:o 213 i Andra Kammaren):

att Riksdagen ville besluta, att musiklärares vid folkskoleseminarierna beviljades fyra lönegrader, nämligen 1) 1,600 kronor, 2) 1,800 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,200 kronor för 18 timmars tjänstgöring i veckan, och för öfrigt i öfverensstämmelse med det kungl. förslaget.

Utskottet hemställde:

att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition samt herrar Hammarlunds och Bergs i Stockholm äfvensom herr Lundgrens motioner, måtte

A) dels besluta:

a) att för lärare vid folkskoleseminarierna måtte bestämmas följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1905:

för rektor lön i tre lönegrader å 1) 3,400 kronor, 2) 3,700 kronor och 3) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive

Ang. lönereglering för folkskoleseminarierna m. m.
(Forts.)

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

1,600, 1,800 och 2,000 kronor, hvarförutom rektor skall åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes; för manlig adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor och 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för kvinnlig adjunkt lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i musik och sång arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,400 kronor, 2) 1,600 kronor och 3) 1,800 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i teckning arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,400 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i gymnastik arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 900 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i manlig slöjd arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,100 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i kvinnlig slöjd arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,200 kronor;

för manlig lärare i läsämnen i seminariums öfningsskola arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,700 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,300 kronor och 4) 2,600 kronor;

för kvinnlig lärare i läsämnen i seminariums öfningsskola arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 1,800 kronor och 4) 2,000 kronor;

för adjunkt, hvilken förordnas att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning, arfvode å 500 kronor, med bibehållande af lön och tjänstgöringspenningar å egen tjänst;

för vikarierande manlig adjunkt, därest han aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnännas till adjunkt, samt genomgått profårskurs, arfvode å 2,000 kronor, men i annat fall arfvode å 1,800 kronor;

för vikarierande kvinnlig adjunkt, därest hon aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnännas till adjunkt, samt genomgått profårskurs eller eljest fullgjort villkoren för behörighet till adjunktsbefattning, arfvode å 1,800 kronor, men i annat fall arfvode å 1,500 kronor; samt

för vikarierande manlig eller kvinnlig öfningslärare och manlig eller kvinnlig lärare i öfningskola arfvode till samma belopp som arfvodet i första aflöningsgraden af befattningen;

att för det fastställda årliga arfvodet tjänstgöringsskyldighet skall åligga lärare i musik och sång sexton timmar, lärare i teckning tolf timmar, lärare i gymnastik elfva till tretton timmar samt lärare i slöjd sexton till aderton timmar i veckan, men att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas dessa lärare mot en ersättning,

beräknad för helt läsår, för hvarje veckotimme af 100 kronor till lärare i musik och sång, i teckning eller i gymnastik, 75 kronor till lärare i manlig slöjd och 70 kronor till lärare i kvinnlig slöjd, dock under iakttagande däraf, att ersättning för extra tjänstgöring ej må utgå till annan än den, som fullgör samma tjänstgöring, och ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd i hvarje särskildt fall för ett större antal veckotimmar än fyra för en och samma lärare;

*Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

att, därest undervisningen i något af ofvan nämnda öfningsämnen är fördelad på två personer, ersättning för undervisningen må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, utgå med högst det belopp, som i första aflöningsgraden är fastställt;

att för upprätthållande af undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering må utgå ett arvode af 1,200 kronor, dock att, därest undervisningen ej meddelas i full utsträckning eller är fördelad på två personer, ersättningen må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå enligt hittills gällande grunder;

att innehafvare af ordinarie befattning vid folkskoleseminarierna skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af folkskoleseminarierna eller eljest i allmänhet kan varda stadgad;

att med ordinarie rektors- eller adjunktsbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid seminariet;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för rektorer efter kalenderår, men till olika belopp för lästiden och för ferierna efter särskilda bestämmelser, som af Kungl. Maj:t fastställas, samt för manliga och kvinnliga adjunkter efter läsårets antal läsveckor och att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehafvare uppbäras under det han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som förrättar tjänsten;

att vid tjänstledighet på grund af sjukdom må af aflöningsförmånerna utgå till rektor eller adjunkt hela lönen samt till öfningslärare eller lärare i öfningsskola tre fjärdedelar af det med befattningen förenade arvode med tillhörande ålderstillägg, efter kalenderår räknadt;

att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att sköta tjänsten, kan förpliktas att under ledigheten af den honom utöfver tjänstgöringspenningar tillkommande lönen eller af det till honom utgående arvode afstå så mycket, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

att uppflyttning från lägre till närmast högre aflöningsgrad må äga rum efter förloppet af fem år under villkor i fråga om rektor, att han med nit och skicklighet i sådan egenskap tjänstgjort mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda uppflyttning, samt i fråga om annan lärare, att han med nit och skicklighet tjänstgjort under lika stor del af den tjänstgöringstid, som erfordras för att vinna dylik uppflyttning; med iakttagande därvid, att tjänsteinnehafvaren må räknas till godo den tid han därunder på grund af förordnande bestridt annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag samt att den högre aflönningen ej får tillrädas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den bestämda tjänsteåldern uppnåtts;

att den, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att hvad nu gällande bestämmelser innehålla angående rätt för lärare vid folkskoleseminarium att, utöfver hvad ofvan blifvit bestämdt, för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig föregående tjänstgöring till godo skall upphöra att gälla;

att ämneslärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet samt lektorer vid sjökrigsskolan må, vid öfvergång till folkskoleseminarium, för tillgodonjutande af aflönning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring som ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan angående ämneslärare blifvit stadgade; skoland den rätt i detta afseende, som i öfrigt hittills tillkommit vissa lärare, upphöra att gälla;

att genom förestående bestämmelser ingen ändring göres i fråga om det antal lönetsårs, som lärare på grund af nu gällande bestämmelser intjänat vid utgången af år 1904;

att lärare i öfningskola i afseende å lönetsårsberäkning må räkna sig till godo föregående tjänstgöring vid folkskola:

b) att rektorer samt manliga och kvinnliga adjunkter, som ingå på den nya lönestaten eller som utnämnas efter det kungörelse i ämnet utkommit, äfvensom lärare i musik och sång, i teckning, i gymnastik och i slöjd skola hafva rättighet och skyldighet att, rektor och manlig adjunkt samt lärare i musik och sång, i teckning och i slöjd vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, kvinnlig adjunkt vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår, samt lärare i gymnastik vid uppnådda 62 lefnadsår och 30 tjänstår, med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra för rektor och för manlig eller kvinnlig adjunkt oafkortad lön samt för öfningslärare tre

fjärdedelar af det befattningen åtföljande arfvode med ålderstillägg, dock att för öfningslärare, som uppbär pension för annan statens tjänst, sammanlagda af statsmedel utgående pensionsbeloppet icke må öfverstiga 3,000 kronor;

*Ang. löne-
tering för
folkkolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

att rektorer, manliga och kvinnliga adjunkter samt öfningslärare skola vid inträde på den nya lönestaten vara skyldiga underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension träd i kraft, å de ofvan bestämda löneförmånerna för enhvar af ordinarie lärare skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

för rektor:

i första lönegraden	135 kronor
i andra »	145 »
i tredje »	160 »

för manlig adjunkt:

i första lönegraden	65 »
i andra »	75 »
i tredje »	90 »
i fjärde »	100 »
i femte »	115 »

för kvinnlig adjunkt:

i första lönegraden	35 »
i andra »	45 »
i tredje »	60 »
i fjärde »	70 »

för lärare i musik och sång:

i första aflöningsgraden	30 »
i andra »	35 »
i tredje »	40 »

för lärare i teckning:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	25 »
i tredje »	30 »

för lärare i gymnastik:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	20 »
i tredje »	25 »

för lärare i manlig slöjd:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	25 »
i tredje »	25 »

Ang. löne-
reg-
lering för
folkskolese-
narierna
m. m.
(Forts.)

för lärare i kvinnlig slöjd:			
i första aflöningsgraden	-----	20	»
i andra	»	20	»
i tredje	»	25	»

att manlig lärare i öfningsskola skall vara skyldig att från tjänsten afgå vid uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänstår och kvinnlig lärare i öfningsskola vid uppnådda 55 lefnadsår och 30 tjänstår, därest ej Kungl. Maj:t i särskildt fall finner skäl tillåta sådan lärare att vid tjänsten kvarstå;

B) dels godkänna följande stat för folkskoleseminariet i Strängnäs:

a) aflöningar:

rektor, lön och tjänstgöringspenningar, tillhopa	kronor	5,000:—
4 manliga adjunkter, lön och tjänstgöringspenningar å tillhopa	3,000 kronor	» 12,000:—
1 lärare i musik och sång, arfvode	»	1,400:—
1 lärare i teckning, arfvode	»	1,000:—
1 lärare i gymnastik, arfvode	»	900:—
1 lärare i slöjd, arfvode	»	1,100:—
2 lärare i öfningsskolan, arfvoden å	1,700 kronor	» 3,400:—
1 lärare i kvinnlig slöjd i öfningsskolan, arfvode	»	320:—
Summa kronor		25,120:—

med rätt för lärarne till åtnjutande af ålders-tillägg lika med lärarne vid öfriga folkskoleseminarier i riket;

b) till materiel samt bränsle, lyse och renhållning m. m.	-----	kronor	5,100:—
till tryckning hvartannat år af årsberättelse	»	»	100:—
» läkarearfvode	»	»	200:—
» 1 lärare i trädgårdsskötsel	»	»	1,200:—
för seminarieträdgårdens underhåll och skötsel	»	»	1,000:—
Summa kronor		32,720:—	

C) dels ock för genomförande af löne reglering för lärarne vid folkskoleseminarierna enligt ofvan angifna grunder samt för tillämpning af ofvanstående stat för folkskoleseminariet i Strängnäs och beredande af medel för tillgodoseende af lärares vid samma seminarium rätt till uppflyttning i högre lönegrad höja det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande med 157,100 kronor eller från dess nuvarande belopp, 372,850 kronor, till 529,950 kronor.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

af herrar *Berlin* och *J. F. Nyström*;

af herr *Berg* i Stockholm, som hemställt om sådan ändring i utskottets förslag:

att för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna följande aflöningsförmåner måtte bestämmas att gälla från och med år 1905: för kvinnlig adjunkt lön i fyra lönegrader å 1) 1,350 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 2,050 kronor och 4) 2,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 750, 900, 1,050 och 1,200 kronor; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension träd i kraft, å de för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarium bestämda löneförmåner skulle för sådan adjunkt afgå och åt statsverket besparas följande belopp:

i första lönegraden	.....	40 kronor	
i andra	»	.....	50 »
i tredje	»	.....	60 » och
i fjärde	»	.....	70 kronor;

af herr *Ernst Carlson*; samt

af herr *Kvarnzelius*, som ansett, att hvad Kungl. Maj:t föreslagit angående manlig eller kvinnlig lärare i trädgårdsskötsel och trädplantering bort af utskottet tillstyrkas.

Sedan utskottets hemställan under *afd. A* blifvit uppläst, anförde:

Herr *Berg* i Stockholm: Såsom kammaren finner, hafva till detta betänkande fogats två reservationer, som i sina yrkanden äro till punkt och pricka öfverensstämmande, ehuru motiveringen på grund af tillfälliga omständigheter erhållit en något olika formulering. Båda reservationerna vända sig mot utskottets förslag att för vissa seminiarielärare, nämligen de kvinnliga adjunkterna, löneförmåner skola försämras. För närvarande utgå deras löneförmåner, såsom angifves i reservationen å sid. 39, i fem olika lönegrader. Enligt utskottets förslag skulle de alldeles förlora den femte af dessa lönegrader, och den fjärde skulle komma att stanna vid 75 kronors lägre belopp än den nuvarande fjärde. Redan detta synes mig vara ganska hårdt. Men härtill kommer, att enligt utskottets förslag skulle ifrån de olika lönegraderna afgå pensionsavgifter, nämligen i första 35 kronor, i andra 45 kr., i tredje 60 kr. och i fjärde 70 kr. Resultatet af det hela blefve alltså, att regleringen för de ifrågavarande adjunkterna skulle, såsom visas i reservationen på sidan 39, medföra i första lönegraden en ökning af 40 kronor, men i andra lönegraden en minskning af 20 kronor, i tredje en minskning af 85 kronor, i fjärde en minskning af 145 kronor och i femte en minskning af ända till 420 kronor årligen.

Häremot har man nu invändt, att då det är fråga om dessa

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

kvinnliga lärare, borde dyrtidstillägget alls icke räknas med. Jag har något svårt att förstå skälet härtill. Ty förlusten af dyrtidstillägget är väl en förlust för de kvinnliga adjunkterna lika väl som för de manliga; och i afseende å dessa senare har man ju vid löneregleringen tagit hänsyn till dyrtidstillägget. Man har vidare anfört det skälet, att de kvinnliga adjunkterna icke äro familjeförsörjare. Ja, det kan nog vara i viss mån riktigt, ehuru visserligen min erfarenhet ådagalagt, att det är flera kvinnor som ha anhöriga att försörja. Men till detta skäl — så långt det för tjänat beaktande — har ju redan tagits hänsyn genom bestämmandet af väsentligt lägre lönebelopp för de kvinnliga adjunkterna än för de manliga.

För öfrigt, äfven om man går med på att icke i fråga om de kvinnliga adjunkterna fästa afseende vid dyrtidstillägget, är det i alla fall en obillighet, som utskottet här föreslår. Hittills hafva nämligen de kvinnliga adjunkterna *ensamt i lön* kunnat komma upp till 3,500 kronor, men enligt utskottets förslag skulle de i sammanlagda löneförmåner, lön och tjänstgöringspenningar hopräknade, nödgas stanna vid 70 kronors lägre belopp. Orimligheten här af synes mig träda så mycket skarpare i dagen, då man besinnar, att samtidigt med denna egendomliga lönereglering bakåt skulle tjänstgöringsskyldigheten icke minskas utan ökas på grund af läsarets förlängning med minst 2½ vecka.

Utskottet synes vilja rättfärdiga denna reglering genom att sammanställa de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna med ämneslärarinnorna vid de samskolor, som nu skola på statens bekostnad upprättas i en del småstäder. För min del måste jag på det allra bestämdaste bestrida giltigheten af en sådan sammanställning. I samskolorna gäller det ju undervisning af barn till ett antal af några hundratal, men i seminarierna skola utbildas unga kvinnor för det kallet att gå ut och undervisa och uppfostra hundratusentals barn i landets skilda bygder. De båda uppgifterna äro såväl till sin art som till sin omfattning så himmelsvidt skilda, att jag icke kan förstå, huru man kan göra en dylik sammanställning.

För öfrigt är icke ens i rent formellt afseende någon likställighet rådande. För de kvinnliga adjunkterna äro väsentligt högre kompetensvillkor stadgade än för de ifrågavarande ämneslärarinnorna. I seminariestadgan § 17, mom. 2 fastställles nämligen för behörighet att söka kvinnliga adjunktsbefattningar, förutom en viss ålder och en viss tids praktisk tjänstgöring vid seminarium, tillika de alldeles extra villkoren, att sökanden skall hafva erhållit vitsordet »berömlig» för undervisningsskicklighet och minst vitsordet »med beröm godkänd» i pedagogik och metodik, alltså det högsta och minst det näst högsta vitsordet i hufvudfackämnen.

Dessa strängare villkor likasom äfven de jämförelsevis goda

aflöningsförmåner, som hittills rådt, hafva gjort, att seminarierna kommit att erhålla flera kvinnliga adjunkter, som utmärkt sig genom en begåfning och ett lefvande intresse, som stått i en ganska skarp kontrast emot den efterblifvenhet och den brist på vakenhet, som eljest måste erkännas i flere afseenden känneteckna seminarieväsendet.

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

Man har under den senaste tiden hört många försäkringar om ett varmt intresse för höjandet af folkundervisningen och för höjandet af seminarieundervisningen som ett hufvudmedel för detta ändamål. Det skulle då, synes det mig, göra ett ganska egendomligt intryck, om man omedelbart efter dessa försäkringar skulle besluta en försämring af löneförmånerna, som genom sina verkningar skulle komma att medföra äfven en försämring af seminarieundervisningen, och det just på den punkt, där seminarieundervisningen otvifvelaktigt hittills lämnat minst öfrigt att önska. Jag hoppas för min del, att Andra Kammaren icke skall i denna särskilda punkt åtminstone följa utskottet på löneförsämringens väg, utan gifva sitt bifall till det medelvägsförslag, som i det afseendet föreligger i min reservation, med hvilken herr Berlins är fullt öfverensstämmande, och till hvilken jag således, herr talman, ber att få yrka bifall.

Häruti instämde herrar *Persson* i Tällberg, *Höjer*, *Thorsson*, *Pantzarhielm*, *Broomé* i Bårslöf, *Thylander*, *Persson* i Malmö, *K. G. Karlsson* i Göteborg, *Larsson* i Lund, *Ekman*, *Lindgren* i Örebro, *Nydal*, *Broström*, *Grankund*, af *Callerholm*, *Ström* i Transtrand, *Olsson* i Älfvalsåsen, *Wavrinsky* i Stockholm, *Pettersson* i Södertälje, *Branting*, *Lindhagen*, *Johansson* i Öija, *Söderberg*, *Moll*, *Bergström*, *Ohlsson* i Halmstad, *Sterner* och *Fredholm*, hvarjämte herr *von Schéele* förklarade sig instämma i det af herr Berg framställda yrkandet.

Herr Ernst Carlson: Herr talman! Efter den öppna omröstning, som här ägt rum, är väl att hoppas, att kammaren, i likhet med hvad äfven jag önskar, kommer att bifalla ifrågavarande reservation. Jag anser den innebära en billig jämkning i fråga om de kvinnliga seminarieadjunkternas löne- och pensionsförhållanden.

Det är emellertid en annan omständighet, som jag finner vara af ännu större vikt och som jag här vill fästa uppmärksamheten på, nämligen behovet af en omorganisation af folkskoleseminarierna. Jag håller också före, att det från Riksdagens sida bör betonas, att den lönereglering, som nu af Kungl. Maj:t föreslagits och af utskottet i alla väsentliga delar tillstyrkts, icke bör upfattas såsom ett förbiseende eller ett undanskjutande af det tränande kraf på en dylik omorganisation, som förefinnes.

Visserligen är det sant, att vi äro nog lyckliga att äga en

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

vaken och dugande folkskollärarekår — kanske i vissa afseenden snarare till trots af än i följd af den bildning, som meddelas vid ifrågakvarande undervisningsanstalter. Vid seminarierna arbetas nog också troget och samvetsgrant, men stundom under ogynnsamma omständigheter och efter föråldrade metoder. Den kritik, som i senare tider på offentliga möten och i broschyrer framförts angående den mekaniska slentrian, den dödade minnesläsning, det anlåtande af handskrifna luntor m. m., som vid vissa seminarier förekomma, må till åtskilliga delar ha varit öfverdrifven. Det är dock — såsom särskildt af en seminariektor framhållits i en broschyr, hvilken jag här håller i min hand, men icke skall besvära kammarens ledamöter med att uppläsa — ett obestridligt faktum, att det förefinnes ett starkt behof af en ingripande reform både af seminariernas organisation och arbetssätt. Och denna reform kan för vår nationella odling sägas vara af minst lika stor betydelse som den nyss genomförda läroverksreformen. Man må besinna, att de lärare, som vid seminarierna utbildas, i sin ordning skola uppfostra öfver 93 proc. af landets barn.

Jag skall icke trötta herrarne med att gå närmare in på frågan om beskaffenheten af denna reform, så mycket mindre som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet enligt ett i läroverkspropositionen (sid. 114) intaget yttrande till statsrådsprotokollet har sin uppmärksamhet riktad på denna sak. Där heter det nämligen, att herr statsrådet har för afsikt att med snaraste föreslå Kungl. Maj:t åtgärder för åvägabringandet af vissa ändringar i seminariernas organisation. Hvilka dessa ändringar skulle blifva, uppgifves icke. Men i första särskilda utskottets betänkande påpekas (sid. 27) nödvändigheten därutaf, att sättet för seminariektoreernas utnämning ändras till öfverensstämmelse med hvad som är förhållandet vid de allmänna läroverken, så att ifrågakvarande rektorer kunna tillsättas på förordnande. I den kungl. propositionen i läroverksfrågan antydes vidare, att den nya realskoleexamen kan komma att tjänstgöra som lämpligt mått på inträdesfordringarna i seminariernas tredje årsklass.

Kunde i anslutning härtill en eller ett par af de lägre seminarieklasserna indragas och i stället ytterligare en klass tillfogas upptill, skulle på detta sätt bildningsnivån för de blifvande folkskollärarne kunna i afsevärd mån höjas, utan att en dylik reform behöfde ådraga statsverket afsevärda kostnader. Dessutom behöfver naturligtvis undervisningsplanen omdanas och rensas från åtskilligt onyttigt minneskram samt folkskoleseminarierna ställas under en effektivare inspektion än hittills. Möjligen kunde framdeles dessa undervisningsanstalter inordnas under samma öfverstyrelse som läroverken, en reform, hvilken dock — såsom första särskilda utskottet i ett föregående utlåtande anfört — bör lämnas åt framtiden, enär den dels kräfver en i viss mån ändrad sammansätt-

ning af ifrågavarande öfverstyrelse, dels och förutsätter, att någon erfarenhet vunnits om samma styrelses verksamhet.

Detta endast antydningvis. Jag finner, som sagdt, icke skäl att nu gå djupare in i frågan, då den är föremål för den högsta ledningens uppmärksamhet och Riksdagen sålunda har grundad anledning antaga, att denna viktiga reformfråga, då den hvilar i så goda händer, med kraft skall upptagas och bringas till en lycklig lösning.

Jag har härmed velat betona, att jag funnit den föreslagna och, såsom jag hoppas, snart af Riksdagen antagna löneregleringen i flera afseenden stå i sammanhang med en förestående omorganisation af seminarierna och alltså snart behöfva undergå åtskilliga jämkningar. Detta är anledningen till att jag i vissa hänseenden, t. ex. beträffande ämneslärares och rektorernas kompetens äfvensom i fråga om vissa lärares aflöningsförmåner, icke ansett att några särskilda kraf för närvarande borde uppställas, öfvertygad som jag är, att hvad i sådant afseende nu kan brista, det skall lätt nog kunna rättas i sammanhang med nämnda omorganisation.

Med denna uppfattning af lönereglerningsfrågans förhållande till den, såsom jag hoppas, snart upptagna seminariereformen, skall jag, herr talman, för närvarande inskränka mig till att yrka bifall till den föredragna punkten med den förändring i afseende å de kvinnliga adjunkternas löne- och pensionsförhållanden, som i herrar Bergs och Berlins reservationer föreslagits.

Herr Hammarlund: Herr talman! Då i förra veckan den stora läroverksfrågan behandlades här i kammaren, talades många vackra ord om folkskolan och hennes betydelse. Men majoriteten ansåg, att hon ännu icke hade nått den ståndpunkten, att hon kunde ersätta läroverkens första klass. Folkskolan behöfde ytterligare utvecklas. Det behöfdes framför allt en bättre seminariebildning. Det kräfdes åtskilliga andra reformer, bättre lärarekrafter o. s. v. Den majoritet, som då ställde sig på denna ståndpunkt, har i dag tillfälle att visa, att den menade allvar med sina ord och verkligen vill göra något för folkbildningens höjande. Det gäller här seminarieläroverken, och på seminarieläroverken beror seminarieundervisningen, hvaraf återigen till stor del beror beskaffenheten af de krafter, som komma att utgå för att fostra 94 % af det uppväxande släktet.

Kungl. Maj:t har principiellt ställt sig på den ståndpunkten, att det borde vara full likställighet mellan seminarieläroverken och läroverksläroverken. För min del anser jag detta icke vara tillräckligt. Jag anser, att seminarierna hafva en långt högre uppgift att fylla än de allmänna läroverken, och att detta äfven bör tagas i betraktande vid bestämmandet af lönerna. Detta blir emellertid uppenbarligen en framtidssak, att beaktas då den reform, som che-

Ang. lönereglerning för folkskoleseminarierna m. m.
(Forts.)

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

fen för ecklesiastikdepartementet har ställt i utsikt, en gång skall förverkligas. För närvarande få vi väl nöja oss med att ställa oss på likställighetens ståndpunkt. Men hur hafva då Kungl. Maj:t och utskottet sökt införa likställigheten mellan lönerna vid läroverken och vid seminarierna? Jag skall tillåta mig att i korthet visa detta.

Hvad först beträffar rektorerna, så hafva vi motionärer uttalat den åsikten, att såsom ledare af de läroanstalter, som skola utbilda lärare för folkets barn, man helt naturligt bör söka få de främsta pedagoger, som finnas i vårt land. Men detta är icke möjligt, så länge dessa rektorer äro lägre aflönade än rektorerna vid de högre läroverken. Hvad som minst kräfvades borde väl vara, att seminarierektorerna hade samma ställning som rektorerna vid de högre allmänna läroverken. Nej, säger utskottet, så länge kompetensen för erhållande af rektorsbefattning vid seminarierna är bestämd lägre än den för rektorsbefattning vid de högre allmänna läroverken stadgade, bör likställighet med afseende på löneförmåner mellan dessa båda slag af rektorer icke införas. Och utskottet finner, att Kungl. Maj:t har tillmötesgått berättigade anspråk i detta hänseende. Kompetensfrågan skulle alltså vara den afgörande. Men hvad man i fråga om rektorerna vid seminarierna i främsta rummet kräver, är att de äro verkliga pedagoger, män med uppfostraretalanger, som kunna elda sina kolleger till nit för sitt uppfostrarekall och som äfven kunna elda sina elever. Af sådana män finnas icke många. Det gäller att leta upp dem, hvar de stå att finna, äfven om de icke skulle vara filosofie doktorer. Om vi än kunde väcka upp sådana män som en Pestalozzi eller en Fröbel, dessa stora folkundervisningspedagoger, skulle de icke kunna blifva seminarierektorer, ty de hade icke de nödiga pappersmeriterna. Vi hafva i vårt eget land haft en stor pedagog på folkundervisningens område. Han hette Torsten Rudenschöld. Äfven han skulle icke varit kompetent. Män med dylika framstående pedagogiska egenskaper är det emellertid, som man skulle behöfva såsom ledare för seminarierna. Talet om kompetensen såsom det viktigaste finner jag, när det är fråga om sådana platser som dessa, vara ganska olämpligt.

Motionärerna hafva vidare ansett, att dessa rektorer icke böra tillsättas för alltid, utan liksom rektorerna vid de allmänna läroverken på förordnande. I detta afseende har utskottet biträdt vår uppfattning. Utskottet anser, att det bör ordnas på detta sätt. Det hade då varit önskligt, att utskottet rent af föreslagit en skrivelse i detta syfte. Så har utskottet emellertid icke gjort, men jag ber i alla fall att få stryka under detta önskemål.

Så komma vi till de manliga adjunkterna. I fråga om dessa hafva vi motionärer påpekat, att i vissa städer de manliga läroverksadjunkterna åtnjuta hyresersättning af städerna. Detta är

förhållandet på sådana orter, där bostadskostnaderna äro särskildt höga. Vi hafva nu föreslagit, att de manliga adjunkterna vid sådana seminarier, som äro belägna i städer, där hyresbidrag från kommunen utgår till de allmänna läroverkens adjunkter, af statsmedel skulle få åtnjuta hyresbidrag under den tid och till de belopp, som läroverksadjunkterna i samma städer uppbure dylika bidrag af respektive kommuner. Nej, säger utskottet, statsverkets utgifter böra icke på detta sätt göras beroende af de särskilda kommunernas beslut angående hyresbidrag åt vissa lärare. Detta synes utskottet icke vara lämpligt, och utskottet kan därför icke tillstyrka bifall till vårt yrkande. Det blir alltså så, som det är. I dessa städer hafva seminarieadjunkterna och komma allt fortfarande att få en sämre ställning än adjunkterna vid de allmänna läroverken. Är det under sådana omständigheter tänkbart, att de bästa lärarekrafterna skulle söka sig till seminarierna? Nej, naturligtvis komma de att vända sig till läroverken och seminarierna få nöja sig med hvad som blir öfver.

Så gäller det de kvinnliga adjunkterna. Beträffande dessa har redan herr Berg visat, i hvilken ogynnsam ställning Kungl. Maj:t och utskottet velat ställa dem. De skulle få en betydligt lägre aflöning än den de för närvarande ha. Utskottet säger, att de af Kungl. Maj:t föreslagna lönebeloppen »torde få anses tillräckliga». Ja, tillräckliga för att få sökande, men icke tillräckliga för att till seminarierna draga de *bästa* lärarinnekrafter vi ha i landet. Är det för öfrigt rättvist att sänka lönerna, såsom här blifvit ifrågasatt? Ja, svarar utskottet, om motionärernas förslag vunne afseende, skulle de kvinnliga adjunkterna erhålla en pension, som, särskildt i jämförelse med den för samskolelärarinnorna föreslagna, skulle ställa sig alltför hög. Men det har af en föregående talare påpekats, att en jämförelse mellan seminarielärarinnorna och lärarinnorna vid samskolorna icke gärna kan göras, emedan samskolelärarinnorna undervisa barn, men de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna uppfostra blifvande lärarinnor.

Man framhåller i dessa dagar med styrka, att seminarierna icke duga, utan att de måste omdanas — och det första steget på denna väg är nu, att man föreslår sänkning af lönerna för lärarinnepersonalen. Är det i den riktningen man verkligen bör gå? Det finnes 12 kvinnliga adjunkter i vårt land. Ha vi männe icke råd att aflöna dem på ett sådant sätt, att till dessa platser skulle kunna dragas de allra bästa kvinnliga förmågor vi ha i landet? Vore det icke rimligt, att vi i vårt land hade 12 dylika väl aflönade platser, som kunde sökas af de allra bästa krafterna?

För min del anser jag, att lönen äfven med det belopp, som blifvit ifrågasatt af reservanterna, icke motsvarar rättvisans och billighetens fordringar. Enligt reservanternas förslag skulle dessa kvinnliga adjunkter kunna komma upp till en lön af 3,600 kronor

Ang. löne-
reg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

eller med afdrag för pensionsafgifterna 3,530 kronor. Men dessa lärarinnor, märk detta, ha för närvarande en löneinkomst af 3,850 kronor. Alltså skulle de, äfven om reservanternas förslag antoges, få en löneudsättning af icke mindre än 320 kronor. Vill man förebygga detta, bör man för dessa lärarinnor bibehålla den femte lönegraden och sätta denna till 4,000 kronor. Då skulle de, med afdrag af pensionsafgiften, 80 kronor, i stället för en aflöning af 3,850 kronor, som de nu ha, få 3,920 kronor. Således en ökning i den nuvarande lönen med 70 kronor. Kan detta verkligen vara för mycket? Jag tror det ej.

Så komma vi därefter till musiklärarne. Som dessa icke ha full tjänstgöring, måste man vid en jämförelse se efter, huru mycket de ha per veckotimme vid de olika läroanstalterna. Man finner då, att i första lönegraden får en musiklärare vid de högre läroverken och realskolorna kronor 91: 67 per veckotimme. Om utskottets förslag bifölles, skulle musiklärarne vid seminarierna få en ersättning i första lönegraden utaf kronor 87: 50 per veckotimme, alltså mindre. I andra lönegraden får en musiklärare vid de högre läroverken och realskolorna kronor 108: 33 per veckotimme; enligt det föreliggande förslaget skulle seminarielärarne endast få 100 kronor per veckotimme. I tredje lönegraden får en musiklärare vid de högre läroverken och realskolorna 125 kronor per veckotimme; vid seminarierna skulle de endast få kronor 112: 50 per veckotimme. I fjärde lönegraden får en musiklärare vid de högre läroverken kronor 141: 67; vid seminarierna skulle det icke blifva någon fjärde lönegrad, utan lärare med motsvarande tjänstetid skulle fortfarande få endast kronor 112: 50. Dessa lärare vid seminarierna skulle alltså blifva betydligt ogynnsammare ställda än vid de högre läroverken och realskolorna. I ett afseende har utskottet i alla fall velat förbättra dessa lärares ställning. Utskottet har nämligen nedsatt timantalet från 18, som Kungl. Maj:t föreslagit, till 16. Men äfven med detta timtal skulle, om man ville vinna full likställighet, musiklärarne vid seminarierna i de olika lönegraderna ha en aflöning af resp. kronor 1,467, 1,733, 2,000 och 2,267. Under sådana omständigheter tycker jag, att det icke vore för mycket, om man nu bestämde deras lön till resp. kronor 1,500, 1,700, 1,900 och 2,100. De blefve ändå icke fullt likställda med sina kamrater vid de högre läroverken och realskolorna.

Gå vi så till teckningslärarne, är förhållandet med dem alldeles detsamma. Vid de högre läroverken och realskolorna få dessa lärare i första lönegraden kronor 93: 33 per veckotimme, men vid seminarierna skulle de icke få mer än kronor 83: 33 per veckotimme. I andra lönegraden få de vid högre läroverken och realskolorna kronor 106: 67 per veckotimme, men vid seminarierna skulle de endast få 100 kronor. I tredje lönegraden få de vid de

högre läroverken och realskolorna 120 kronor per veckotimme, men vid seminarierna skulle de endast få kronor 116: 67. I fjärde lönegraden få de vid de högre läroverken kronor 133: 33 per veckotimme, men vid seminarierna skulle de fortfarande få endast kronor 116: 67 per veckotimme. Deras timantal har af utskottet blifvit nedsatt till 12. Om det skulle blifva samma lön för dem som för teckningslärarne vid de högre läroverken, skulle de ha resp. 1,120 kronor, 1,280 kronor, 1,440 kronor och 1,600. För min del anser jag därför rimligt, att deras löner sättas till i runda tal resp. 1,100 kronor, 1,250 kronor, 1,400 kronor och 1,550 kronor. Lönerna blefve i alla fall icke så höga som motsvarande lärares vid de allmänna läroverken.

De manliga lärarnes vid öfningsskolornas berättigade kraf i fråga om löneförhöjning har utskottet beaktat och äfven i någon mån de kvinnliga lärarnes, ity att utskottet för dessa senare skapat en fjärde lönegrad. Men gå vi till de vikarierande kvinnliga adjunkterna, ha de att motse en ganska betydlig lönenedsättning. Kvinnliga adjunkter med full kompetens ha för närvarande sammanlagdt en löneinkomst af 1,980 kronor. Kungl. Maj:t och utskottet anse, att de hädanefter böra nöja sig med 1,800 kronor. De, som icke ha full kompetens, ha för närvarande 1,650 kronor, men Kungl. Maj:t och utskottet anse, att de böra nöja sig med 1,500 kronor. Därtill kommer, att de få en längre tjänstgöringstid, samt att de icke vidare i fråga om lönetursberäkning få räkna sin tjänstgöring såsom extra lärare. Sålunda en försämring i flera afseenden. Vi motionärer ha ansett, att deras lön, då de ha full kompetens, borde sättas till 2,000 kronor, men i annat fall till 1,800 kronor. Därigenom hade man utsikt att kunna draga in på seminariebanan unga begåfvade kvinnliga lärarekrafter.

På samma sätt, som utskottet förfarit i fråga om löneregleringen, har utskottet äfven handlat i fråga om pensionerna. Såväl manlig som kvinnlig lärare vid seminariernas öfningsskolor skulle allt fortfarande få en pension af sjuhundrafemtio — säger 750 — kronor. En adjunkt vid allmänt läroverk skall i pension få 3,400 kronor, en musiklärare därstädes 1,700 kronor och en teckningslärare 2,000 kronor, och dock ha dessa båda sista kategorier af lärare vid de allmänna läroverken icke mera än ungefär half tjänstgöring; men en lärare vid seminariets öfningsskola skulle, oaktadt han har full tjänstgöring, icke få mer än 750 kronor i pension. Detta är ju alltför orimligt. Utskottet har emellertid i denna sak haft en välvillig motivering och uttalat en förhoppning om att i en framtid en ändring därutinnan skulle komma att göras. Med god vilja skulle det helt visst redan nu kunnat åstadkommas en ändring, så att denna fråga blifvit definitivt löst.

Om man vidare jämför, huru pensionsfrågan för öfningsslärarne vid seminarierna blifvit löst, med förhållandet för motsvarande

*Ang. löne-
reg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

*Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

lärare vid de högre läroverken och realskolorna, finner man, att t. ex. en musiklärare vid läroverken får en pension af 1,700 kronor för 12 timmars tjänstgöring i veckan, men en musiklärare vid seminarierna endast 1,350 kronor för 16 timmars tjänstgöring; en teckningslärare vid läroverken får en pension af 2,000 kronor för 15 timmars tjänstgöring i veckan, men en teckningslärare vid seminarierna endast 1,050 kronor för 12 timmars tjänstgöring.

Det har således varit en genomgående princip att ställa seminarieläroverken i sämre ställning än läroverken vid läroverken. Såsom herrarna af denna jämförelse finna, står det ännu mycket kvar, innan man kan tala om full likställighet. Följden däraf blifver naturligtvis, att läroverken få de bästa lärarekrafterna och seminarierna få nöja sig med de krafter, som sedermera blifva öfver. Äfven om seminarieläroverken hade löner, som vore fullt jämställda med lönerna vid läroverken, skulle det helt visst blifva ganska svårt att draga dit de bästa lärarekrafterna; ty på grund af den mera ansvarsfulla och betungande tjänstgöringen vid seminarierna skulle nog många draga sig för att söka dit.

Seminarierna ha på senare tid låtit mycket tala om sig. Många anmärkningar ha framställts mot dem. Åtskilliga öfverdrifter ha nog därvidlag gjort sig gällande. Men jag tror, att man kan säga: ingen rök utan eld. Vilja herrarne nu en förändring, måste man i främsta rummet se till, att man gifver seminarieläroverken en så god ekonomisk ställning, att dessa platser blifva eftertraktade af de bästa förmågorna. Detta blefve emellertid icke följden, ifall utskottets förslag antoges.

Det är många ändringar, som skulle behöfva göras i detta förslag, men jag skall inskränka mig till att påyrka ändring i de punkter, där jag ansett orättvisorna vara störst. Detta gäller först och främst de kvinnliga adjunkterna, och jag får beträffande dem hemställa, att den punkt i klämman, som står öfverst på sidan 32, måtte i enlighet med vår motion få följande lydelse:

för kvinnlig adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 1,350 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 2,050 kronor, 4) 2,400 kronor och 5) 2,700 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 750, 900, 1,050, 1,200 och 1,300 kronor.

I nästa punkt, angående musiklärarne, yrkar jag följande ändrade lydelse:

för manlig eller kvinnlig lärare i musik och sång arfvode i fyra aföningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 1,900 kronor och 4) 2,100 kronor.

Beträffande den därpå följande punkten får jag hemställa, att den måtte lyda på följande sätt:

för manlig eller kvinnlig lärare i teckning arfvode i fyra aföningsgrader å 1) 1,100 kronor, 2) 1,250 kronor, 3) 1,400 kronor och 4) 1,550 kronor.

Och slutligen får jag rörande den sista punkten på sidan 32, som handlar om vikarierande kvinnlig adjunkt, hemställa om följande ändrade lydelse:

för vikarierande kvinnlig adjunkt, därest hon aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnännas till adjunkt, samt genomgått profårskurs eller eljest fullgjort villkoren för behörighet till adjunktstbefattning, arfvode å 2,000 kronor, men i annat fall arfvode å 1,800 kronor.

I fall dessa ändringar i fråga om lönerna komma att bifallas, skulle äfven på sidan 36 i klämman ett par ändringar behöfva göras, nämligen i fråga om de afdrag, som skulle göras å lönerna. Dessa afdrag skulle för kvinnlig adjunkt uppgå till: 40, 50, 60, 70 och 80 kronor. För musiklärare med hans fyra aflöningsgrader skulle tillkomma ett fjärde afdrag, så att beloppen blefve: 30, 35, 40 och 45 kronor. Äfven för teckningslärare skulle det bli ett dylikt fjärde afdrag, så att dessa skulle utgöra: 20, 25, 30 och 35 kronor.

Genom bifall till hvad jag nu tillåtit mig hemställa vunne man visserligen ej full likställighet — seminarielärarne komme ändock i ogynnsammare ställning än läroverkslärarne — men de värsta orättvisorna hade man då i alla fall sökt undanröja. Och det är därför, herr talman, som jag nu yrkar bifall till de af mig framställda ändringsförslagen.

Med herr Hammarlund förenade sig herrar *Beckman*, *Wawrinsky* i Saltsjöbaden och *Lundgren*.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet närmast med anledning af herr Bergs yrkande på bifall till sin reservation i fråga om de kvinnliga adjunkterna. Såsom han redan antydt, har skälet för utskottets förslag i den delen hufvudsakligen varit konsekvensen med hänsyn till förhållandena vid samskolorna. Det är nämligen så, att genom bifall till motionärernas yrkande i fråga om de kvinnliga adjunkterna dessa skulle komma i en synnerligen förmånlig ställning i förhållande till ämneslärarinnorna vid samskolorna. En första lärarinna i samskola har nämligen en lön i första lönegraden af blott 2,000 kr. och i andra af 2,500 kronor, således vida mindre än Kungl. Maj:t har föreslagit för kvinnliga adjunkter vid seminarierna. Och som skillnaden i afseende på kompetens egentligen icke är af någon betydelse, ansåg utskottet, att genom ett bifall till motionärens förslag i den delen de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna skulle komma i en alltför förmånlig ställning i jämförelse med ämneslärarinnorna vid samskolorna. Detta var anledningen, hvarför utskottet icke bifallit motionärernas förslag i den delen, utan stannat vid hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

Emellertid, såsom den förste talaren påvisat, förhåller det sig så, att det skulle bli lägre aflöningsförmåner för de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna än hvad de för närvarande ha. Billighetsskäl kunna ju därför tala för att vi bifalla det yrkande, som framställt af denne talare, och antaga hans reservation, hvaregenom lönerna för de kvinnliga adjunkterna i samtliga grader skulle ökas med 100 kr. Detta öfverensstämmer äfven med den reservation, som afgifvits af en utskottsledamot från Första Kamraren och som väl torde komma att bifallas där. Härför kunde det föreligga så mycket mera skäl, som afdrag till pensioneringen tillkomma, hvilket gör, att det skulle bli större minskning på lönen än hvad dyrtidstillägget belöper till. För min del får jag därför säga, att jag ej har något emot bifall till den förste talarens yrkande om ökning af 100 kronor i samtliga lönegrader.

Den siste talaren gick ett stycke längre och yrkade en femte lönegrad för dessa lärarinnor å 4,000 kronor. Men mig synes, att, så länge det är en så väsentlig skillnad i afseende på kompetens för manliga och kvinnliga adjunkter, de senare icke kunna göra anspråk på att deras aflöning skall jämnställas med de förras; och med hänsyn härtill och till den stora skillnad, som i allt fall förefinnes i aflöningshänseende mellan de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna och ämneslärarinnorna vid samskolorna, synes det ej föreligga något som helst skäl att i denna del gå längre än hvad reservanten gjort.

Samme talare yrkade desslikes ändring i en del andra afseenden. Han yrkade sålunda ändring i de af utskottet föreslagna löneförmånerna med afseende å en del öfningslärare, nämligen musik- och teckningslärarne. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att utskottet med afseende på dem visserligen biträdt hvad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om själfva lönebeloppen; men däröfver har utskottet, med bifall till motionärernas yrkande i den delen, minskat det obligatoriska antalet timmar, som de skulle tjänstgöra för sin aflöning, med två timmar; och som ersättning för öfvertimmar är 100 kronor per timme, betyder detta en ökning på lönen af 200 kr. för år. Det är således en rätt väsentlig förbättring i Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet redan gjort; och mig synes, som om det ej vore det ringaste skäl att gå längre än utskottet. Detta har ej heller i någon reservation påyrkats, och det torde för öfrigt likalitet finnas utsikter för att komma någonstädes därvidlag. Mig synes, att genom den af utskottet föreslagna höjningen öfningslärarne vid seminarierna kommit i fullt jämn god ställning med motsvarande öfningslärare vid de allmänna läroverken.

Vidare yrkade talaren äfven ändring uti det ifrågasatta arfvodet till vikarierande kvinnliga adjunkter. I det hänseendet har utskottet följt Kungl. Maj:t, men ej heller ansett sig kunna gå längre. Och mig förefaller det, som om ett arfvode å 1,800 kronor

till en vikarierande kvinnlig adjunkt, med de kompetensvillkor, som härvidlag äro stadgade, och som ju äro lägre än för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, vore alldeles nog. Vi få komma ihåg, att vikarierande manliga lärare med full kompetens vid de allmänna läroverken, likasom vid folkskoleseminarierna, ej få mer än 2,000 kr., och det synes då vara alldeles tillräckligt med ett belopp af 1,800 kr. för en vikarierande kvinnlig lärare vid ett seminarium.

*Ang. lönerog-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

På grund af hvad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i öfrigt; hvaremot jag redan förut tillkännagifvit, att jag ej har något emot ett bifall till det af den förste talaren framställda yrkandet om godkännande af hans reservation.

Herr Sandin: Herr talman! Vid nu föredragna betänkande finnes fogad en reservation af herr Kvarnzelius af innebåll, att han »ansett, att hvad Kungl. Maj:t föreslagit angående manlig eller kvinnlig lärare i trädgårdsskötsel och trädplantering bort af utskottet tillstyrkas».

Det klagas i landet öfver bristande kunskap i trädgårdsskötsel och trädplantering, och skulden därtill lägges i vanliga fall på våra folkskolor. Trädgårdsföreningar i landets skilda delar ha upptagit till diskussion frågan om hvad som är att göra åt saken och ha pekat hän på en reformering af undervisningen i detta ämne vid folkskolelärare- och lärarinneseminarierna. Af Kungl. Maj:ts proposition angående löneroglering för dessa seminarier framgår, att Kungl. Maj:t önskar en förbättrad undervisning i trädgårdsskötsel. Kungl. Maj:t föreslår nämligen, att för lärare i trädgårdsskötsel och trädplantering arfvode skall utgå i tre aflöningsgrader med respektive 1,200, 1,300 och 1,400 kronor. På samma gång säger dock Kungl. Maj:t, att undervisningen ej är sådan som den borde vara. Den är med andra ord — som det heter — »ej fullständig». Utskottet har upptagit den sista tanken: på grund däraf att undervisningen i trädgårdsskötsel och trädplantering ej är fullständig, bör man — menar utskottet — ej heller bifalla Kungl. Maj:ts förslag med afseende å lön och ålderstillägg. Utskottet yrkar därför, att det bör bestämmas ett arfvode af 1,200 kronor årligen. Detta anser jag vara en oriktig slutsats. Om det erkännes, att undervisningen i trädgårdsskötsel och trädplantering vid seminarierna bör förbättras, bör väl också Kungl. Maj:ts förslag i detta afseende bifallas. Jag är reservanten i detta ämne tack skyldig för att han låtit oss förstå, att han anser, att något bör göras härvidlag.

Jag har velat yttra dessa ord för att påpeka, att det finns de, som insett bristen och önska, att äfven i denna fråga Kungl. Maj:ts förslag hade vunnit beaktande och erkännande.

Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)

Herr talman! Jag har ej något yrkande att göra, utan har blott velat framhålla denna synpunkt.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Utskottet har i förevarande betänkande nästan i sin helhet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag samt i vissa delar äfven biträdt motionärernas förslag.

Nu har en af motionärerna, som tillika reserverat sig mot utskottets utlåtande, framställt ett särskildt yrkande för att åtminstone få igenom en del af sitt motionsvis framlagda förslag; och det förefaller, som om han hade utsikt att vinna kammarens bifall till sin reservation. Herr Bergs medmotionär åter vill göra rätt stora förändringar i utskottets förslag. Det skulle emellertid förundra mig, om kammaren nu på rak arm, om jag så får säga, skulle våga bifalla ett sådant förslag som det af herr Hammarlund framställda. Det skulle väl vara att gå väl långt.

Jag ber att med ett par ord få bemöta motionärernas förslag, alldenstund utskottets motivering härvidlag blifvit klandrad af motionärerna. När ett utskott ej kan tillstyrka bifall till ett väckt förslag, är det alldeles naturligt, att man måste välja några motiv för afslaget; att dessa motiv ej kunna tilltala en motionär, är lika klart, alldenstund de ju syfta på afslag.

Beträffande rektorerna vid folkskoleseminarierna hade motionärerna nu yrkat, att de i fråga om löneförmåner skulle likställas med rektorerna vid högre allmänna läroverk. Kungl. Maj:t har däremot föreslagit en mellanställning för seminariektorerna, och jag får för min del säga, att jag finner Kungl. Maj:ts proposition väl motiverad i denna del. Rektorslönen vid realskola blir enligt kamrarnes beslut 5,500 kronor och vid högre allmänt läroverk 6,500 kronor; rektorslönen vid seminarium skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag blifva 6,000 kronor. Jag för min del går så långt, att jag håller före, att om man vill jämföra en seminariektor med någon annan rektor, skulle det närmast blifva med rektor vid en realskola och ej med rektor vid ett högre allmänt läroverk. När man reglerar löner, måste man taga i beräkning omfattningen af de göromål, tjänstemännen ha att utföra. Kan det då verkligen vara möjligt, att rektor vid ett seminarium har så mycket att göra som rektor vid ett högre allmänt läroverk? I afseende på detta ber jag att få anföra blott två exempel. Vid Skara högre allmänna läroverk finnas 7 lektorer, 16 adjunkter och 407 lärjungar; i Örebro 7 lektorer, 17 adjunkter och 597 lärjungar. Hur ställa sig motsvarande siffror vid seminarierna? Jo, där ha vi blott 4 adjunkter och 2 lärare i öfningsskolan. Kan det vara rimligt att jämställa ett högre läroverk, där det finnes så många lektorer, adjunkter och lärjungar, med ett seminarium, hvarest medeltalet elever blott är 100? Kan man med skäl och fog i afseende å besvär och arbete jämföra rektoratet vid ett seminarium med rektoratet vid ett högre allmänt

läroverk? Snarare skulle man väl kunna jämföra seminarierna med realskolorna. Som stöd för detta mitt påstående ber jag få anføra, hur siffrorna ställde sig vid t. ex. Borås realskola. Där finns naturligtvis en rektor, vidare 6 adjunkter och 187 lärjungar. Under sådana förhållanden lærer man väl med större fog kunna jämställa seminarierna med realskolorna, men det har Kungl. Maj:t i alla fall ej gjort, utan gifvit dem en mellanställning, öfver realskolorna, men ej i jämnhöjd med de högre allmänna läroverken. Af hvad jag här anført torde framgå, att detta väl kan försvaras.

*Ang. lönerereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)*

Om vi sedan gå öfver till frågan om aflöningen åt de manliga adjunkterna vid seminarierna, erinra vi oss, att motionärerna yrkat, att dessa af statsmedel skulle erhålla lika stort lönetillägg i form af hyresbidrag som af vederbörande stads samhälle, hvarest seminariet är beläget, tilldelats adjunkterna vid allmänna läroverket i samma stad. Detta är en synpunkt, som aldrig hittills kunnat göra sig gällande, då man bestämt löneförmåner. Är det så, att ett stadssamhälle behagar lämna bidrag till löneförmånerna åt en statens tjänare, skulle man sedan genast af statsmedel bevilja understöd, motsvarande det privata understödet? Någon dylik grundsats har man knappast förr hört talas om, då lönereregleringsförslag framlagts till Riksdagens pröfning!

Om vi så gå till frågan om de kvinnliga adjunkterna, veta vi, att ändringsförslag framställdes af såväl reservanter som motionärer. Det erkännes visst, att de kvinnliga adjunkterna ej äro i löneförmåner jämställda med de manliga; men det är väl ej heller möjligt, att man skall bestänma löneförmåner lika för manliga och kvinnliga tjänstemän, då de komma så högt i förmåner som här afses. Då en lönestat fastställes för den ena eller den andra gruppen af statstjänare, är det alltid ett skäl, som framhålles med styrka och som äfven inverkar på de allra flesta, nämligen att de manliga tjänsteinnehafvarne skola försörja familj på sin afföning. I afseende å kvinnorna kan väl ej samma skäl anföras. I de tabeller, som uppgjorts af läroverkskommittén, finns det äfven en tabell, angifvande hvad utgifterna gå till för manlig adjunkt och där står uppräknad en familj, bestående af de och de medlemmarne: hustrun, barn och tjänare; men aldrig har jag sett, att man för kvinnorna upptagit rubriken: en man, med så och så många barn. Och det är väl ej heller afsikten.

Angående öfningslärarne har redan herr Widén antydt, att utskottet gjort förbättring i Kungl. Maj:ts förslag. Man måtte väl känna sig tillfredsställd för närvarande med denna förbättring och ej vilja gå så långt, som herr Hammarlund gör i sitt yrkande. Det blir väl ej så stor skillnad mellan öfningslärare vid seminarierna och vid de allmänna läroverken, som antyddes.

Utskottet har äfven beträffande pensionsrätten för öfningslärarne vid seminarierna räknat så, att det ej skulle bli så stor

*Ang. lönereg-
lering för
folkskolesemi-
narierna
m. m.
(Forts.)* skiljaktighet mellan dem och lärarne vid de allmänna läroverken i förhållande till deras undervisningstid; särskildt om man äfven tar i betraktande ersättningen för extra tjänstgöring, tror jag ej skillnaden skall bli så stor.

Jag har med dessa ord velat angifva det hufvudsakligaste af de skäl, hvarpå jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner 1:o) på bifall till utskottets hemställan, 2:o) på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den af herr Berg i Stockholm afgifna reservationen, och 3:o) på bifall till det af herr Hammarlund framställda yrkandet; och fann herr talmannen den under 2:o) omförmälda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition antagits yrkandet om bifall till utskottets hemställan, nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller första särskilda utskottets hemställan i afd. A af utskottets förevarande utlåtande n:o 4 med den ändring däri, som föreslagits i den af herr Berg i Stockholm afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan oförändrad.

Omröstningen utföll med 87 Ja, men 103 Nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Afd. B och C.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

*Ang. lönereg-
lering för
högre lärarin-
neseminariet.* Å föredragningslistan fanns härefter upptaget första särskilda utskottets utlåtande, n:o 5, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för högre lärarinneseminariet, äfven-

som i anledning af inom Riksdagen väckt motion rörande nämnda seminarium.

I proposition den 31 december nästlidet år hade Kungl. Maj:t under åberopande af ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att

*Ang. lönerreg-
lering för
högre lärarin-
nesseminariet.
(Forts.)*

dels medgifva:

att för lärare vid högre lärarinneseminariet måtte bestämmas följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1905:

för rektor arfvode i två aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinneseminariet, hvilken förordnas såsom rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden;

för lektor lön i fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor och 5) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

för adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor och 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för ämneslärarinna lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor; samt

för biträdande föreståndarinna arfvode å 200 kronor;

att tjänstgöringspenningar skola för alla lärare, rektor undantagen, beräknas utgå för läsår med trettioåtta läsveckor, att de i rektors aflöning ingående tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå efter kalenderår, men till olika belopp för lästiden och för ferierna efter särskilda bestämmelser, som af Kungl. Maj:t fastställas, samt att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehafvare uppbäras under åtnjutande af full tjänstledighet, utom i det fall att tjänstledigheten beviljas på grund af offentligt uppdrag;

att uppflyttning från lägre till närmast högre aflöningsgrad må äga rum för rektor efter förloppet af tio år och för annan lärare efter förloppet af fem år under villkor, att rektor i sådan egenskap mera än fyra femtedelar af de tio åren och annan lärare mera än fyra femtedelar af tjänstgöringstiden under de fem åren med nit och skicklighet tjänstgjort, och med iakttagande, att den högre aflöningen ej får tillträdas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den bestämda tjänsteåldern uppnåtts;

att lärare, som efter 1904 års utgång vinner befordran till tjänst

Ang. lönereg-
lering för
högre lärarin-
nesseminariet.
(Forts.)

vid högre lärarinneseminariet, må för uppflyttning i högre aflöningsgrad räkna sig till godo den tid utöfver fem år, läraren efter afläggande af de för tjänsten föreskrifna kunskapsprof och genomgående af praktisk utbildningskurs, där sådan för behörighet till tjänsten är föreskrifven, med nit och skicklighet tjänstgjort såsom extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet med enahanda tjänstgöringsskyldighet, som åligger motsvarande ordinarie lärare, dock att härigenom ingen ändring göres i fråga om det antal lönetursår, som lärare på grund af nu gällande bestämmelser intjänat vid utgången af år 1904;

att den tid, som i afseende å lönetursberäkning tillgodokommer ämneslärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium eller, vid öfvergång till någon af dessa läroanstalter, docent vid universitet, lärare vid enskildt läroverk eller lektor vid sjökrigsskolan, må vid öfvergång i högre lärarinneseminariets tjänst honom tillgodoräknas beträffande lönetursberäkning vid samma seminarium;

att rektor, lektor, adjunkt eller ämneslärarinna, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes efter det kungörelse i ämnet utkommit, skall hafva rättighet och skyldighet att, rektor vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, hvaraf 15 tjänstår såsom rektor, lektor eller adjunkt vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår samt ämneslärarinna vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår, med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra den af den pensionsberättigade senast åtnjutna aflöningen, med undantag af tjänstgöringspenningar och för rektor den del af arvodet, som anses motsvara tjänstgöringspenningar; samt

att lärare vid inträde på den nya lönestaten skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade;

dels ock för genomförande af lönereglering för lärare vid högre lärarinneseminariet enligt ofvan angifna grunder höja det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till högre lärarinneseminariet med 10,000 kronor eller från dess nuvarande belopp, 43,500 kronor, till 53,500 kronor.

I anledning häraf hade i en motion (n:o 222 i Andra Kamaren), som jämväl blifvit hänvisad till utskottets förberedande behandling, af herr *C. H. P. Burén* yrkats:

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om utredning, huruvida icke högre lärarinneseminariet utan olägenhet skulle kunna successivt indragas, dels ock att i afvaktan på denna utredning inga lärareplatser vid seminariet i fråga måtte tillsättas på längre förordnande än för ett år i sänder.

Utskottet hemställde:

*Ang. lönereg-
lering för
högre lärarin-
neseminariet.
(Forts.)*

att Riksdagen, med afslag å herr Buréns motion, måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förslag, att Riksdagen

A) dels beslöte:

a) att för lärare vid högre lärarinneseminariet måtte bestämmas följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1905:

för rektor arfvode i två aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinneseminariet, hvilken förordnas såsom rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden;

för lektor lön i fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor och 5) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

för adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor och 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för ämneslärarinna lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor; samt

för biträdande föreståndarinna arfvode å 200 kronor;

att innehafvare af ordinarie befattning vid högre lärarinneseminariet skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af högre lärarinneseminariet eller eljest i allmänhet kan varda stadgad;

att med sådan befattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid seminariet;

att tjänstgöringspenningar skola för alla lärare, rektor undantagen, beräknas utgå för läsårets antal läsveckor, att de i rektors aflönning ingående tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå efter kalenderår, men till olika belopp för lästiden och för ferierna efter särskilda bestämmelser, som af Kungl. Maj:ts fastställas, samt att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehafvare uppbäras under det han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som förrättar tjänsten;

att lärare, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger att uppbära, rektor hela lönen och mot lön svarande arfvode samt annan lärare hela lönen;

Ang. lönereg-
lering för
högre lärarin-
neseminariet.
(Forts.)

att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att sköta tjänsten, kan förpliktas att under ledigheten af de honom utöfver tjänstgöringspenningar tillkommande löneförmåner afstå så mycket, som för befatningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att för lektor, adjunkt eller ämneslärarinna uppflyttning från lägre till högre lönegrad må äga rum efter förloppet af fem år, därest tjänsteinnehafvaren under mera än fyra femtedelar af den tjänstgöringstid, som erfordras för att vinna nämnda uppflyttning, med nit och skicklighet bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag, och att rektor må vinna uppflyttning från första till andra lönegraden efter förloppet af tio år, därest han med nit och skicklighet tjänstgjort såsom rektor mera än fyra femtedelar af samma tid; med iakttagande härvid, att den högre aflöningen ej får tillträdas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den bestämda tjänsteåldern uppnåtts;

att den, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att hvad nu gällande bestämmelser innehålla angående rätt för lärare vid högre lärarinneseminariet att, utöfver hvad ofvan blifvit bestämdt, för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig föregående tjänstgöring till godo skall upphöra att gälla;

att ämneslärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna samt lektorer vid sjökrigsskolan må, vid öfvergång till högre lärarinneseminariet, för tillgodonjutande af aflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring som ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan blifvit stadgade;

att genom förestående bestämmelser ingen ändring göres i fråga om det antal lönetsår, som lärare på grund af nu gällande bestämmelser intjänat vid utgången af år 1904;

b) att rektor, lektor, adjunkt eller ämneslärarinna, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes efter det kungörelse i ämnet utkommit, skall hafva rättighet och skyldighet att, rektor vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, hvaraf 15 tjänstår såsom rektor, lektor eller adjunkt vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår samt ämneslärarinna vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår, med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra den af den pensionsberätti-

gade senast åtnjutna aflöningen, med afdrag af tjänstgöringspenningar och för rektor därjämte af den del af arfvodet, som anses motsvara tjänstgöringspenningar;

att lärare vid inträde på den nya lönestaten skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de i föregående punkt bestämda löneförmånerna för enhvar af ordinarie lärare skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen

för rektor:			
i första lönegraden	.....	180 kronor,	
i andra	»	200	»
för lektor:			
i första	»	100	»
i andra	»	115	»
i tredje	»	130	»
i fjärde	»	145	»
i femte	»	160	»
för adjunkt:			
i första	»	65	»
i andra	»	75	»
i tredje	»	90	»
i fjärde	»	100	»
i femte	»	115	»
för ämneslärarinna:			
i första lönegraden	.....	35	»
i andra	»	45	»
i tredje	»	60	»
i fjärde	»	70	»

B) dels ock för genomförande af löne reglering för lärare vid högre lärarinneseminariet enligt ofvan angifna grunder höjde det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till högre lärarinneseminariet med 10,000 kronor eller från dess nuvarande belopp, 43,500 kronor, till 53,500 kronor.

Sedan utskottets under *afd. A*) gjorda hemställan blifvit uppläst, blef berörda hemställan af kammaren bifallen.

I fråga om *afd. B*), som härefter föredrogs, anförde:

Herr Burén: Herr talman, mina herrar! Jag har, såsom herrarne veta, i en motion begärt, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke högre lärarinneseminariet utan olägenhet skulle kunna indragas. Då motio-

Ang. löneregelning för högre lärarinneseminarier. —
 nen i egentlig mening icke är motiverad, anser jag mig skyldig att i detta ögonblick yttra några ord om anledningarna, hvarför jag väckt densamma.

(Forts.)

Högre lärarinneseminarieret började sin verksamhet 1861, och dess uppgift är, som bekant, att utbilda lärarinnor. Jag anser, att det högre lärarinneseminarieret under nuvarande förhållanden är föråldradt, och det af flera skäl, som jag skall be att få visa.

Sedan 20 år tillbaka äger svensk kvinna rätt att aflägga studentexamen, filosofiska examina vid universiteten samt genomgå profårskurs vid statens profårsläroverk. Om man då tänker på att en flicka, som genomgått åtta klasser i elementarläroverk för flickor, behöfver tre år för att genomgå detta seminarium och likaledes tre år för att aflägga studentexamen, synes mig i detta förhållande ligga ett bevis för att den från lärarinneseminarieret utexaminerade eleven icke har samma bildningsgrad, åtminstone i en mängd ämnen, som den, hvilken aflagt studentexamen. Då härtill kommer, att den kvinna, som besöker akademien, får offra minst fyra år för att aflägga filosofie kandidatexamen och dessutom, om hon vill genomgå profårskurs, ytterligare ett år vid statens profårsläroverk, synes det mig, att den pedagogiska och teoretiska bildning, som en sådan kvinna erhåller, måste i väsentlig grad öfverstiga den, som en elev vid lärarinneseminarieret bibringas. Den praktiska profårskursen vid högre lärarinneseminarieret består af summa summarum 14 öfningslektioner och ett undervisningsprof under tre år, då däremot vid våra profårsläroverk antalet proflektioner utgör mellan 80 och 100 pr år. Dessutom måste profårskandidaten auskultera mer än 200 timmar och afhöra minst lika många lektioner.

Att, äfven om högre lärarinneseminarieret skulle indragas, man dock icke behöfver befara någon brist på lärarinnor, torde framgå däraf, att redan nu det finnes ett antal akademiskt bildade kvinnor — sex filosofie doktorer, fem filosofie licentiat och åtta filosofie kandidater förutom en mängd kvinnliga studerande vid universiteten —, som utbilda sig för lärarinnekallet.

Äfven af en annan omständighet kan man finna, att det är många, som icke äro tillfredsställda med de kunskaper, de inhämta vid detta högre lärarinneseminarium, nämligen däraf, att det har funnits och finnes elever vid lärarinneseminarieret, som hos Kungl. Maj:t begärt dispens från studentexamen för att idka universitetsstudier och ytterligare utbilda sig för lärarinnekallet.

Jag har här i min hand en afskrift af filosofiska fakultetens i Uppsala protokoll den 30 januari innevarande år. Där afhandlades en ansökning af fröken Silfverbrand, som anhållit om rättighet att utan afläggande af mogenhetsexamen och under de villkor, som Kungl. Maj:t för öfrigt till äfventyrs behagade föreskrifva, få inskrifvas såsom student vid universitetet i Uppsala och där aflägga

examina. Denna ansökan afslogs utaf filosofiska fakulteten med mer än tvåtredjedels majoritet. Jag kan icke underlåta att uppläsa några fragment af det anförande, som professor Hildebrandsson hade i detta ärende. »För min del», säger han, »kan jag icke annat än afstyrka den föreliggande ansökningen. Jag erinrar därom, att för icke länge sedan en ansökan af en från lärarinneseminarier utgången elev att få utan föregången mogenhetspröfning inskrifvas vid universitetet blef af fakulteten afstyrkt, ett tillstyrkande af en sådan ansökan skulle ock leda till betänkliga konsekvenser. Låt också vara — en sak, hvarom jag icke kan yttra mig — att de studier, som vid seminariet bedrifvas, fordra lika mycket arbete som det, som erfordras för mogenhetsexamen, så är dock ämnesfördelningen vid seminariet en fullständigt annan och mera ensidig än vid de allmänna läroverken. Å ena sidan saknas fullständigt kunskaper i de klassiska språken, och eleverna kunna således absolut icke jämnställas med eleverna på läroverkens klassiska linjer. Men lika litet kunna de jämnställas med dem på reallinien. Seminariet torde tvärtom vara det minst reala af alla statens läroverk. Undervisningen i matematik och alla naturvetenskaper, t. o. m. i geografi, är ytterligt ringa. I tredje afdelningen», heter det sedan, »lämnas ingen obligatorisk undervisning i matematik, naturvetenskap och geografi. Däremot läses frivilligt 2 timmar hvart och ett af ämnena algebra, geometri, botanik, zoologi, fysik, kemi och hälsolära af dem, som önska blifva lärarinnor i de reala ämnena i flickskolornas lägre klasser. Att den obligatoriska undervisningen icke ens motsvarar den, som lämnas vid de allmänna läroverken för uppflyttningen i gymnasialklasserna, är obestridligt.» Vidare säger han: »Skall universitetets rätt till pröfning af de inträdesökandes kunskapsmätt upprätthållas, en rätt, som väl måste tillkomma hvarje läroverk, så måste ock afgangsexamen vid seminariet kontrolleras af vederbörande censorer.» Jag skall be att i sammanhang därmed få meddela, att min åsikt om denna sak är, att kontrollen öfver detta seminarium är alldeles för liten. Det har i alla tider förstått att hålla sig undan hvarje sådan kontroll. Nu de allra sista dagarne har jag i en tidning läst om de klagomål, som anförts af en filosofie licentiat, som sökte plats vid statens normalskola för flickor, klagomål, hvilka enligt mitt förmenande alltför tydligt visa, att godtycke i många fall förelegat och föreligger vid befordringar inom detta läroverk.

Professor Dunér instämde med professor Hildebrandsson.

Men för att nu icke endast framhålla deras yttranden, som voro emot denna ansökan, skall jag be att få nämna, att professor Lundell hemställde om bifall till ansökningen, men anmärkte därvid bland annat följande: »Jag kan i detta sammanhang ej underlåta att å nyo påpeka, huru lyckligt det vore för undervisningen vid högre flickskolor och samskolor, om för en eller annan af dess

Ang. lönereg-
lering för
högre lärarin-
neseminariet.
(Forts.)

lärarinnor bereddes tillfälle att genom akademiska studier vidga eller fördjupa sin bildning utan att de för vinnande af sådan möjlighet behöfde underkasta sig en särskild examen.» Han visar ju särskildt i detta sitt uttalande, att han anser, att en kvinna, som genomgått högre lärarinneseminariet, kan genom akademiska studier vinna djupare insikter för sin pedagogiska utbildning.

Det är därför jag icke kan anse det vara rättvist, att en akademiskt bildad kvinna skall tillbakasättas för en, som genomgått högre lärarinneseminariet, då den senare, om man får tro dessa vetenskapsmäns uttalanden, måste befinna sig på en lägre bildningsgrad och besitta mindre djupgående insikter i afseende på utöfvandet af lärarinnekallet än den förra.

Jag skall icke uppehålla herrarnes tid längre, då jag alltför väl vet, att min motion icke kommer att föranleda till någon åtgärd. Men jag vill på samma gång förutskicka den anmärkningen, att Riksdagen sannolikt inom en ej alltför aflägsen framtid har att vänta en proposition om inköp af tomt för byggande af ett nytt seminarium, och detta torde förorsaka ganska dryga utgifter.

Då vi nu veta, att staten till detta högre lärarinneseminarium betalar i ordinarie löner åtminstone 53,000 kronor, under det att den kvinnliga ungdomen vid våra universitet kan få en utbildning, som gör dem mera dugliga till lärarinnekallet, kan jag icke finna annat än att högre lärarinneseminariet numera måste betraktas såsom en föråldrad institution. Då vidare, såsom jag förut sökt framhålla, det icke finnes någon anledning antaga, att icke ett tillräckligt antal akademiskt bildade kvinnor skulle vara att påräkna för lärarinnekallet, och att sannolikt detta antal kommer att ökas, om utsikterna till anställning å platser motsvarande deras bildning blir större, då därjämte kvinnor, som genomgått högre lärarinneseminariet, måste anses vara för uppgiften underlägsna filosofie kandidater och i ännu högre grad filosofie licentiater, samt då dessutom vi inom kort hafva att förvänta en proposition om anslag till utvidgning af lärarinneseminariet, anser jag mig icke kunna göra annat än att hos kammaren anhålla om bifall till min motion.

Med herr Burén förenade sig herrar *Stern* och *Centerwall*.

Herr Ernst Carlson: Herr talman! Jag hade verkligen icke väntat, att motionären skulle yrka bifall till sitt af utskottet enhälligt afstyrkta förslag. Men då i alla fall så skett, ber jag att få genmäla några ord.

Motionären har såsom motivering för sin framställning egentligen icke anfört något annat än följande: »Då man i dessa dagar af sparsamhetshänsyn väckt förslag om indragning af Stockholms län, och detta väckt erkännande hos vänner af sparsamhet, torde

det icke vara ur vägen att taga under pröfning indragning af en annan institution, som enligt min uppfattning icke längre är tidsenlig och därtill under nuvarande förhållanden öfverflödig. Jag menar högre lärarinneseminariet.» Som herrarne torde erinra sig, har motionen om indragning af Stockholms län blifvit af Riksdagen afslagen, hvadan detta något egendomliga skäl för motionens bifallande ju kan sägas ha bortfallit.

*Ang. lönerog
lering för
högre lärarin-
neseminariet.
(Forts.)*

Nu har visserligen här i dag af motionären framhållits ett nytt skäl för indragningen, nämligen att högre lärarinneseminariet skulle vara en föråldrad institution. Men detta är endast ett på lösa grunder framslungadt påstående, mot hvilket kan ställas det om-döme, som utskottet enhälligt fällt och som måste tillerkännas mera vitsord, eller »att högre lärarinneseminariet fyller ett verkligt be-hof inom vårt undervisningsväsen». Det har nämligen, åtminstone under de sista tjugu åren, visat sig, att antalet kompetenta inträdes-sökande till högre lärarinneseminariet långt öfverstigit det antal, som där kunnat mottagas. Det är vidare med statistiska siffror styrkt, att de från seminariet utexaminerade lärjungarna på senare år blifvit alltmer eftersökta såsom lärarinnor. Jag menar därför, att man tryggt kan påstå, det allmänhetens uppfattning beträffande seminariets behöflighet är en helt annan än motionärens.

Motionären har också påstått, att det finnes stort öfverflöd af akademiskt bildade kvinnor, hvilka kunde fylla alla lediga lärarinne-platser. Det är väl dock icke så alldeles gifvet, att dessa akade-miskt bildade kvinnor äro de i alla afseenden lämpligaste lärarin-norna, vare sig i hemmet eller i samskolorna.

Och i hvarje fall lärer anställandet af sådana medföra större kostnader, än många hem och enskilda skolor skulle mäktat bära. Hvad åter staten beträffar, skulle ett afskaffande af högre lärarinne-seminariet stå i direkt strid med det beslut, som för några dagar sedan fattades af Riksdagen om upprättande af statssamskolor och utbildande af lärarinnor för dessa.

Jag skall gärna medgifva, att beträffande högre lärarinnesemi-nariet kunna finnas vissa brister, som behöfva afhjälpas, äfvensom att denna läroanstalt särskildt till undvikande af öfveransträngning bör ställas under effektivare kontroll, såsom motionären nyss på-pekade. Men, mina herrar, däraf följer väl icke, att seminariet bör helt och hållet afskaffas. Ett sådant sammanhang mellan premiser och slutsats måste väl anses något förhastadt. Snarare borde väl af dylika förutsättningar dragas den slutsatsen, att bristerna böra afhjälpas och att detta ändamål bör främjas genom lämpligare inspektion.

På hvad motionären i öfrigt anfört skall jag ej inlåta mig. Då emellertid intet drifvande skäl kunnat af honom för indrag-ningen anföras, hemställer jag, herr talman, om afslag å motionen

Ang. lönereg- och om bifall till hvad utskottet enhälligt hemställt i nu föredragna
 lering för punkt.
 högre lärarin-
 nesseminariet.
 (Forts.)

Herr Burén: Med anledning af den föregående ärade talarens yttrande skall jag be att få uppläsa några siffror, utvisande antalet inträdessökande under de senaste 10 åren, och att på samma gång upplysa om att, enligt de uppgifter jag erhållit, antalet inträdessökande till högre lärarinneseminarium före denna period betydligt öfversteg det nuvarande antalet, hvilket — såvidt jag kan förstå — sedan dess ständigt varit i fallande. 1894 var antalet inträdessökande till högre lärarinneseminarium 42, 1895 34, 1896 38, 1897 49, 1898 38, 1899 47, 1900 44, 1901 37, 1902 32 och 1903 32. Det högsta antal elever, som få utexamineras, är 25 för hvarje år. Och då de inträdessökandes antal öfverskjuter de utexaminerades antal med endast 7, så kan man icke anse, att de inträdessökandes antal är synnerligen mycket öfverskjutande det antal, som äger att få inträda i läroverket i fråga.

Hvad åter angår den föregående talarens påstående, att allmänhetens uppfattning om högre lärarinneseminarium icke är sådan, att allmänheten yrkat på dess indragande, så är detta hans påstående kanske riktigt, men jag tror, att denna allmänhetens uppfattning endast grundar sig på det förhållandet, att dessa seminarier kunna erhållas för betydligt lägre lön, än hvad de akademiskt bildade kvinnorna måste betinga sig.

Dessutom vill jag påpeka, att den föregående talaren gaf mig rätt till en viss del, nämligen däri att åtskilliga brister förefunnes vid högre lärarinneseminarium. För min del anser jag, att det skulle vara betydligt lyckligare, om detta seminarium ombildades till ett kvinnligt gymnasium och underställdes den öfverstyrelse för de allmänna läroverken, hvars inrättande vi nyligen beslutit, och hvilken således inom kort torde komma att träda i verksamhet.

Jag har icke något vidare att tillägga.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen framställda propositioner på de under öfverläggningen gjorda yrkandena biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Slutligen föredrogs första särskilda utskottets memorial, n:o 7, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af utskottets utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 50 och inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

Punkterna 1:o och 2:o),

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3:o).

Lades till handlingarna.

§ 11.

Anmäldes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 102, till Konungen, angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i Sverige; hvarvid ordet begärdes af

Herr Wawrinsky i Saltsjöbaden, som yttrade: Herr talman! I det förslag till skrifvelse, som nu föreligger till godkännande, har en punkt blifvit införd, hvilken icke återfinnes i det Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, som här föredrogs och äfven bifölls, utan som tydligen blifvit hämtad från det utlåtande, som afgifvits af det Första Kammarens tillfälliga utskott, som haft att behandla beslutet i fråga. Min anmärkning gäller den punkt, som innehåller antydningen om att den utredning, som beslutits, skulle komma att verkställas af statistiska centralbyrån. Då jag för min del anser detta tillägg synnerligen olämpligt och för den föreliggande frågans vidare behandling ofördelaktigt samt då själfva saken icke varit föremål för denna kammares beslut, ber jag, herr talman, dock utan att göra något yrkande, få till protokollet uttala denna min åsikt.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande förslag blef af kammaren godkänt.

§ 12.

Härefter anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 103, om ändring i gällande föreskrifter rörande fångars sysselsättning,

n:o 104, angående skydd för vårt lands natur och naturminnesmärken,

n:o 105, angående vidtagande af åtgärder mot rusdryckers försändande med allmänna posten,

n:o 106, angående åtgärder till förekommande af att järnvägsanläggning må kunna förhindra eller försvåra jords afdikning, och

n:o 107, angående utredning af emigrationsfrågan m. m.

§ 13.

Likaledes anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 108, till Konungen, i anledning af Riks-

dagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Herr talmannen, som förmälde sig hafva angående tiden för omröstningarna samråd med Första Kammarens talman, tillkännagaf, att gemensamma omröstningar skulle måndagen den 16 innevarande maj företagas med afseende på de voteringspropositioner, som då vore af kamrarna godkända.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottens utlåtanden och memorial:

n:o 115, öfver en i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge väckt motion;

n:o 116, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställningar angående anslaget till tullverket och förstärkning af arbetskrafterna hos generaltullstyrelsen;

n:o 117, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckta förslag om anvisande af anslag för verkställande af undersökningar rörande den s. k. inlandsbanan m. m.;

n:o 118, med förslag till voteringsproposition med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af medel till uppförande af nya byggnader för armén samt i denna fråga väckta motioner; och

n:o 119, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 42, i anledning af väckt motion om ändrade föreskrifter angående beviljning för inkomst af kanalanläggning och järnvägsdrift; och

n:o 44, angående beräkning af vissa beviljningar för år 1905.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *C. G. Österberg* under den 14 maj.

§ 18.

Ordet begärdes häruppå af

Herr vice talmannen *Pehrson*, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få till kammaren hemställa, att kammaren ville besluta, att bland de nu två gånger bordlagda, men ännu oafgjorda ärendena konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5 må uppföras först på föredragningslistan för kammarens plenum nästa tisdag.

Hvad herr vice talmannen sålunda hemställt blef af kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,45 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.
